

VII. Universitetets videnskabelige samlinger og anstalter.

a. Rådighedssum til afholdelse af særlige udgifter for universitetets instituter.

På kontoen for finansåret 1942—43 var ordinært bevilget 8000 kr.; heraf anvendtes som tidligere et mindre beløb til anskaffelse af undervisningsmidler, særlig lysbillede, grammofonplader og film samt afholdtes udgifter til duplikering af tekster til forelæsninger og øvelser og lign. Om andre anskaffelser på kontoen henvises til beretningen for de enkelte instituter nedenfor. Det er iøvrigt ikke muligt at give en fuldstændig oversigt over anvendelsen af kontoens ordinære beløb, da regnskabet med dette ikke blev holdt adskilt fra regnskabet med den i universitetets årbog for 1940—41 side 227 ff. og for 1941—42 side 179 ff. omtalte ekstraordinære bevilling til anskaffelse af instrumenter og bøger; under kontoen blev til samtlige formål afholdt et beløb af 334 289,18 kr.

b. Ændret lønningsmåde for de ved universitetets instituter og klinikker på Rigshospitalet løst ansatte ikke-videnskabelige assistenter.

I 1939 ansøgte de ved universitetets instituter og klinikker på rigshospitalet løst ansatte ikke-videnskabelige assistenter om at blive aflønnet som de under Københavns kommune ansatte laboratorieassistenter og »sekretærer«, der nylig var blevet ansatte i kommunens 14. lønningsklasse, således at de oppebar 2271 kr. årlig stigende til 3300 kr. årlig for 6 timers dagligt arbejde.

Efter at denne sag havde været gjort til genstand for forhandling mellem universitetets rektor og kurator, det lægevidenskabelige fakultet og direktøren for rigshospitalet, blev sagen af universitetets kurator under 19. januar 1940 forelagt ministeriet med indstilling om, at der ikke på nærværende tidspunkt blev foretaget nogen ændring i de bestående lønningsforhold. Denne indstilling blev bifaldet af ministeriet under 26. marts 1940.

Efter at de pågældende ikke-videnskabelige assistenter påny havde rejst spørgsmålet om forbedring af deres stilling, førtes atter forhandlinger om sagen mellem universitetet og rigshospitalet og under 14. marts 1942 tilskrev universitetets kurator ministeriet således:

»Efter at man i skrivelse af 19. januar 1940 til ministeriet havde afgivet erklæring over et af 4 af rigshospitalets ikke-videnskabelige assistenter fremsat andragende — suppleret med et tilsvarende andragende fra 9 ikke videnskabelige assistenter ved universitetets klinikker og laboratorier — om en regulering af deres lønningsforhold på samme måde, som Københavns kommune havde reguleret lønningerne for laboratoriemedhjælpere og journalførere ved københavnske hospitaler, udtalte ministeriet i skrivelse af 26. marts s. å., j. nr. 2152/39, at ministeriet ikke under de daværende forhold så sig i stand til at søge oprettet de til gennemførelsen af den ansøgte aflønningsmåde nødvendige tjenestemandstillinger, og endvidere, at ministeriet under den forhåndenværende situation ej heller så sig i stand til at foreslå en forhøjelse af de gældende honorar- eller medhjælpsbeløb, 1800 kr. med tillæg af 15 pct.

Den 16. juli f. å., j. nr. 1717/41, fremsendte ministeriet til brug ved behandlingen af ovennævnte ved universitetet rejste sag et nyt andragende af fornævnte indhold fra de på rigshospitalet ansatte assistenter.

Efter at det herfra var oplyst, at kun ca. $\frac{1}{4}$ af de i kommunens tjeneste ansatte medhjælpere havde opnået fast ansættelse i kommunens 14. lønningsklasse (nogenlunde svarende til lønningsklassen for kontorister), medens de ca. $\frac{3}{4}$ af assistenterne var lønnede med vederlag, der til at begynde med er noget mindre end statens vederlag, men til gengæld lidt større efter nogle års forløb, jfr. vedlagte afskrift af skrivelse fra direktøren for Københavns hospitalsvæsen af 23. juni f. å., har sagen med disse oplysninger været forelagt universitetets rektor til erklæring.

I overensstemmelse med den vedlagte af det lægevidenskabelige fakultet afgivne erklæring af 16. august f. å. anbefaler rektor, at der indføres vederlæggelse efter stigende skala, eventuelt kun for en vis procentdel af stillingerne, medens det derimod ikke findes rimeligt, at stillingerne omdannes til tjenestemandstillinger. Det er derhos tilføjet, at såfremt der indføres en vederlæggelse efter stigende skala for klinik-assistenterne, bør en lignende ordning indføres for de ved universitetets institutter ansatte honorarlønnede ikke videnskabelige assistenter, hvis honorar er 2100 kr. med tillæg for tiden 15 pct., idet det til støtte herfor anføres, at arbejdet på institutterne er mere forskelligartet og kræver flere forudsætninger end arbejdet på klinikkerne. Med vederlæggelse efter stigende skala er der af fakultetet og rektor sigtet til en lignende ordning som fastsat ved finansministeriets regulativ af 18. juli 1940 for ikke fast ansatte kontormedhjælpere.

Idet man henviser til det foran anførte og vedlægger sagens tidligere akter samt idet man oplyser, at der ved universitetet er ansat 8 honorarlønnede ikke videnskabelige assistenter og 9 sådanne ved universitetets klinikker på rigshospitalet, skal man udtale følgende:

I overensstemmelse med de modtagne direktiver for fremsættelse af forslag til normeringsloven for 1942—43 har man alene af denne grund anset det for urigtigt at fremsætte forslag om alle disse honorarlønnede stillingers omdannelse til tjenestemandstillinger, en ordning, der som foran anført, også ville gå langt ud over, hvad man har gennemført i Københavns kommune.

Med den uddannelse, der normalt kræves til de heromhandlede stillinger og med den alder, hvori disse normalt besættes, kan der formentlig ikke med rette rejses nogen indvending mod størrelsen af det vederlag, der ydes i de første år, for tiden månedlig henholdsvis 172 kr. 50 øre og 201 kr. 25 øre mod regulativets sats fra 162 kr. 41 øre til 203 kr. 01 øre i de første 4 år, men efter års forløb bliver forskellen meget stor, idet den regulativlønnede som ugift kan opnå 305 kr. månedlig.

For dem, der forbliver så længe i stillingen, at den kan betegnes som en livstilling, må man mene, at det er utilfredsstillende og heller ikke rimeligt set i sammenligning med andre stillinger, at der slet ingen mulighed er for stigning i løn ved forbliven i samme stilling. Man kan derfor med rektor være enig i, at vederlæggelse efter stigende skala vil være rimelig i hvert fald for en vis procentdel af stillingerne, og som en i denne henseende passende lønningsmåde kan man anbefale aflønning i overensstemmelse med finansministeriets regulativ af 18. juli 1940.

Udgiften ved overgang fra de nuværende honorarer til regulativmæssig løn vil for hver enkelt kunne medføre en udgift på ca. 1200 kr. årlig, men da i praksis ikke alle samtidigt vil være på højeste løn, vil den årlige udgift blive væsentlig mindre.

Efter de oplysninger, der foreligger om de enkelte assistenter eller medhjælpere, har de alle på nær nogle få 7 à 8 timers arbejde. For alle disse vil det være naturligt at give en ensartet aflønningsmåde.

Man tillader sig herefter at indstille, at der søges hjemmel til, at de ikke videnskabelige assistenter eller medhjælpere ved universitetets klinikker og instituter, der har fuld arbejdstid, fremtidig aflønnes i overensstemmelse med oftnævnte regulativ. Hvis en sådan ordning måtte blive bifaldet, måtte honorarkontoen nedsættes, medens der samtidig måtte ske en forhøjelse af medhjælpskontoen.«

Efter at ministeriet havde tiltrådt universitetets indstilling, blev der på finansloven for 1943—44, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg A, sp. 1835—38 og 1841—42 tilvejebragt hjemmel for, at de pågældende assistenter fremtidig blev lønnet i overensstemmelse med

finansministeriets regulativ af 18. juli 1940 om aflønning af kontor-medhjælpere, der ansættes uden tjenestemandsansættelse for øje, og vederlaget til disse assistenter blev herefter fremtidig bevilget under universitetets konto 5. Medhjælp i stedet for under universitetets konto 4. B. Andre honorarer (J. nr. 438/39).

c. Opførelse af en ny bygning for det normal-anatomiske museum, for laboratoriet for histologi og embryologi og for laboratoriet for sammenlignende anatomi og zoologisk teknik.

Som det er berettet i universitetets årbog for 1938—39 nedsatte konsistorium i sit møde den 12. marts 1930 et udvalg angående universitetets byggeudvidelser. Udvalgets nedsættelse var navnlig foranlediget af en henvendelse fra det filosofiske fakultet om forbedrede pladsforhold for det filologisk-historiske laboratorium og de dertil knyttede mindre laboratorier, men udvalget anmodede efter den givne foranledning i en skrivelse af 3. april 1930 samtlige fakulteter om at give oplysninger om, hvilke ønsker der forelå med hensyn til udvidelser og nybygninger.

Den 23. marts 1932 indsendte konsistorium til undervisningsministeriet en oversigt over de indkomne forslag om bygningsudvidelser ved universitetet og dets instituter. Det anførtes heri, at denne oversigt fremkom navnlig for at henlede ministeriets opmærksomhed på nødvendigheden af dels, at der i den nærmeste fremtid blev gjort skridt til at afhjælpe den stærke pladsmangel, som allerede i længere tid havde hersket i Studiegårdens laboratorier, dels at der, inden det blev for sent, blev reserveret de nødvendige byggegrunde for de udvidelser af universitetets lægevidenskabelige og naturvidenskabelige instituter, som allerede nu kunne skønnes at være påkrævede og hvorom der iøvrigt for fleres vedkommende tidligere havde været stillet forslag. Af de i oversigten nævnte forslag fremhævede man særlig planen om overflytning af universitetsbiblioteket til Nørre fællede og anvendelse af de derved ledigblivende lokaler i den gamle bygning til forbedrede pladsforhold for det filologisk-historiske laboratorium; desuden fremhævede man særlig den ganske overordentlig store betydning, det ville have, at universitetets lægevidenskabelige og naturvidenskabelige instituter samledes i kvarteret ved rigshospitalet, hvad ville kunne ske, når den resterende del af Nørre fællede blev reserveret for disse instituter, deriblandt universitetsbiblioteket, som efter biblioteksordningen indeholdt den for de ved disse instituter arbejdende videnskabsmænd nødvendige litteratur. Konsistorium henstillede sluttelig, at de finansbevilgende myndigheder under en eller anden form blev gjort bekendt med de af universitetet fremsatte ønsker.

Som omtalt i universitetets årbog for 1938—39 side 218 ff. indsendte konsistorium da under 20. maj 1932 forslag om bevilling af det nødvendige beløb til opførelse af en ny bygning for universitetsbibliotekets naturvidenskabelige-medicinske del på Nørre fæled og til ombygningsarbejder i det gamle universitetsbibliotek. Sagen blev imidlertid ikke fremmet på finansloven for 1933—34.

Efter indbydelse af undervisningsministeriet holdtes den 16. marts 1933 et orienterende møde i ministeriet angående universitetsbibliotekets og forskellige universitetsinstitutters eventuelle udflytning til Nørre fæled. Til stede var departementschef Fr. Graae, undervisningsministeriet, departementschef K. H. Kofoed, finansministeriet, universitetets rektor, professor, dr. phil. Aage Friis, universitetets administrator, professor, dr. jur. H. Munch-Petersen og professor, dr. med. C. E. Bloch. Denne kreds af personer nedsattes nu som et udvalg til at planlægge og gennemføre universitetets nybygninger.

Allerede i udvalgets første møde skitseredes den plan for nybygninger, som siden blev fulgt. Det blev under forhandlingerne stærkt fremhævet af universitetets repræsentanter, særlig af professorerne Bloch og Friis, at det gjaldt om at få udarbejdet en *fælles plan* for de påkrævede udvidelser således, at institutter, der naturligt hørte sammen, også lokalt blev anbragt i nærheden af hinanden, da dette havde den største økonomiske og videnskabelige betydning. Flere af institutterne ville til dels kunne benytte de samme instrumenter og bøger og unødige dobbeltanskaffelser kunne derved undgås. Af særlig betydning måtte det også anses for at være, at universitetsbiblioteket blev flyttet til Nørre fæled, hvor i forvejen flere af de naturvidenskabelige institutter allerede var placeret.

Udvalget arbejdede nu i den følgende tid med de fra universitetet indsendte forslag. De første resultater af udvalgets arbejde blev opførelsen af nybygningen for universitetsbiblioteket og i forbindelse hermed flytningen af det filologiske laboratorium fra Studiegården til lokaler i universitetsbibliotekets bygning i Fiolstræde, jfr. universitetets årbog for 1938—39, side 218 ff. I den af udvalget opstillede rækkefølge for gennemførelse af bygningsudvidelserne var man derefter nået til forslaget om en ny bygning for universitetets normal-anatomiske museum, hvortil blev knyttet spørgsmålet om nye lokaler for to institutioner under det matematisk-naturvidenskabelige fakultet, nemlig det histologisk-embryologiske laboratorium og laboratoriet for sammenlignende anatomi og zoologisk teknik.

Om *det normal-anatomiske museums* lokaleforhold og baggrunden for ønsket om en nybygning bemærkes følgende:

Allerede i den kommission, som blev nedsat den 9. april 1881 om en omordning af det kgl. Frederiks hospital og den kgl. fødsels- og plejestiftelse, hvis betænkning forelå den 6. juni 1882, blev der stillet

forslag om udflytning af det normal-anatomiske museum til fælledens sammen med hospitalet og med visse af de øvrige lægevidenskabelige instituter, jfr. universitetets årbog for 1884—85 side 50 ff. (særlig side 74—75). Om de fortsatte overvejelser i denne sag kan henvises til sagen om opførelsen af de fire lægevidenskabelige instituter (for patologisk anatomi, retsmedicin, almindelig patologi og farmakologi) i forbindelse med opførelsen af rigshospitalet, jfr. universitetets årbog for 1910—11, side 211 ff. Der er her anført de steder i rigsdagstidende, som omhandler de lovforslag, som gentagne gange var blevet fremsat om opførelse af rigshospitalet m. m., hvorved navnlig henvises til rigsdagstidende for 1902—03, tillæg B, sp. 561 ff., hvori er aftrykt betænkningen fra folketingsudvalget angående det i rigsdagssamlingen 1902—03 den 14. oktober 1902 fremsatte lovforslag om opførelse af bygninger for et rigshospital m. m.; i denne betænkning er resumeret de tidligere forhandlinger i sagen. Det fremgår af forhandlingerne, at det grundstykke, som sluttelig efter overvejelse af de forskellige muligheder for hospitalets beliggenhed blev udvalgt, ikke var tilstrækkeligt stort til, at alle de planlagte bygninger for klinikker og instituter kunne medtages, og opførelse af en nybygning for det normal-anatomiske museum måtte derfor stilles i bero.

Den under 7. oktober 1912 af undervisningsministeriet nedsatte kommission til undersøgelse af universitetets hele administration og økonomiske ordning tog spørgsmålet op. I kommissionens betænkning af 23. oktober 1913 blev der i afsnit II, lokaleforholdene ved universitetet, stillet forslag om opførelse af nye bygninger for det normal-anatomiske museum (og det fysiologiske institut) på de grunde, som universitetet alt rådede over i Bredgade og Fredericiagade og på de grunde, som var blevet ledige ved det kgl. Frederiks hospitals udflytning til fælledens, jfr. betænkningen side 66 ff. Kommissionens forslag (skrivelse til undervisningsministeriet af 18. marts 1913) førte dog ikke til noget resultat.

Den 10. marts 1922 indsendte det lægevidenskabelige fakultet planer og overslag til et anatomisk-kirurgisk institut til opførelse på grunden på hjørnet af Tagensvej og Nørrealle. Forslaget, som er aftrykt i universitetets årbog for 1920—23 bind III, side 413, blev ikke gennemført. I en indstilling til undervisningsministeriet af 19. juni 1930 gentog fakultetet dette forslag under vedlæggelse af et overslag over udgiften, som denne nu stillede sig, tillige med en opgørelse over de merudgifter til driften, som opførelse af den nye bygning ville medføre. Forslaget blev af universitetet indsendt til ministeriet, men resulterede ikke i nogen bevilling. Allerede forinden nemlig da universitetets medicinsk-fysiologiske institut i 1928 flyttede til sine nye lokaler på fælledens (jfr. universitetets årbog for 1927—28, side 150 ff.) og der skulle træffes bestemmelse om anvendelsen af de derved ledig-

blivende lokaler i Bredgade, erindrede fakultetet om nødvendigheden af opførelse af et nyt institut for anatomi og den operative kirurgi, jfr. universitetets årbog for 1928—29, side 187 ff. (særlig side 191)

Efter at dr. med. H. Hou-Jensen efter professor Fr. C. C. Hansens død var blevet udnævnt til professor i normal anatomi og bestyrer af museet, indsendte han under 7. juni 1934 andragende om, at den tidligere tjenestebolig i kirurgisk akademi for professoren i fysiologi, som ved det medicinsk-fysiologiske instituts flytning til nybygningen på fælleden i 1928 var blevet inddraget til brug for det normal-anatomiske museums samlinger, jfr. det sidst citerede sted i årbogen, måtte blive overdraget ham som tjenestebolig, og om, at der måtte blive foretaget forskellige bygningsmæssige forbedringer i Kirurgisk akademi, derunder indlæggelsen af centralvarme og varmt vand. Det lægevidenskabelige fakultet, som anbefalede dette andragende, kom ved denne lejlighed atter tilbage til spørgsmålet om opførelse af en ny bygning for det normal-anatomiske museum, jfr. universitetets årbog for 1934—35, side 210 ff. (særlig side 212—13).

Om lokaleforholdene for *det histologisk-embryologiske laboratorium* og for *laboratoriet for sammenlignende anatomi og zoologisk teknik* og om baggrunden for ønsket om en ny bygning for disse institutioner bemærkes følgende:

Som svar på den foran nævnte skrivelse af 3. april 1930 til universitetets fakulteter om eventuelle ønsker med hensyn til lokaleudvidelser, indsendte det matematisk-naturvidenskabelige fakultet under 17. december 1930 et forslag fra bestyreren af det histologisk-embryologiske laboratorium, docent R. H. Stamm og bestyreren af laboratoriet for sammenlignende anatomi og zoologisk teknik, professor, dr. phil. C. M. Steenberg om en nybygning fælles for de to laboratorier. Forslaget var ledsaget af tegninger og overslag over udgifterne. I en skrivelse af 28. oktober 1930 udtalte docent Stamm om det histologisk-embryologiske laboratoriums lokaleforhold:

Laboratoriet har, fra 1897 til 1929 — »midlertidigt«, som det udtrykkeligt altid er fremhævet — haft lokaler i den undervisningsministeriet tilhørende ejendom, Stormgade nr. 5. De 2 etager, som her benyttedes, bød i alt fald til omkring 1915 jævnt gode arbejdsforhold såvel for bestyreren og assistenten som for de ikke særligt talrige studerende; efterhånden som imidlertid laboratoriets tekniske udstyr forbedredes og udvidedes, og samtidig de studerendes antal — og dermed de obligatoriske kursus — stadig forøgedes, blev pladsforholdene mere og mere utilstrækkelige. Man måtte derfor håbe på, at den flytning, der før eller senere ville nødvendiggøres som følge af den forestående udvidelse af nationalmuseet, kunne medføre en forbedring af lokaleforholdene. Dette er dog langt fra blevet tilfældet; ved ejendommens nedrivning i april 1929 henflyttedes laboratoriet til Vestervoldgade 101,

hvor de anviste lokaler aldeles ikke egner sig til laboratoriebrug og derfor i virkeligheden i de fleste henseender må siges at være ringere end dem, man før rådede over. Hertil kommer nu yderligere, og dette forekommer mig at være af ganske særlig betydning, at laboratoriet endda slet ikke tør påregne at kunne råde over de nævnte lokaler i mere end højst 4—5 år; til den tid skal nemlig også denne ejendom nedrives af hensyn til nationalmuseet. Laboratoriet kommer derved atter til at stå uden lokaler, og såsom en flytning, foruden at volde meget arbejde og megen tidsspilde, altid bringer en højst generende afbrydelse af undervisningen og aldrig er til gavn for inventar og instrumenter, ville det unægtelig være i høj grad ønskeligt, at det til den tid var muligt at få rådighed over lokaler, i hvilke laboratoriet kunne finde en blivende plads.

Hvad antal og størrelse af de i planen foreslåede lokaler angår, skal jeg indskrænke mig til at anføre, at der ved beregningen heraf er taget hensyn til, at der ikke alene skaffes plads til laboratoriet, således som det nu er, men at der også rådes bod på de højst uheldige forhold, at det for tiden som følge af pladsmangel næsten er umuligt at afholde de for videregående bestemte øvelser — selvom disse er obligatoriske —, ligesom at det også i altfor ringe udstrækning har været muligt at skaffe arbejdsplads for videregående, der ønskede at arbejde med specielle opgaver.

Bestyreren af laboratoriet for sammenlignende anatomi og zoologisk teknik, professor, dr. phil. C. M. Steenberg, udtalte om dette laboratoriums lokaleforhold i en skrivelse af 28. oktober 1930 følgende:

Ved uddannelsen af de studerende til magisterkonferens i zoologi lægges som bekendt nu hovedvægten på laboratorieundervisning, således at de vordende magistre får en både videnskabelig og praktisk set betryggende undervisning. Det blev mig overdraget — først som lektor (i 1923) og senere som professor (i 1929) — at varetage en side af denne undervisning, nemlig undervisningen i laboratorietechnik med mikrodisektion og de specielle kursus i anatomi, samt at vejlede de yngre videnskabeligt arbejdende zoologer, der har afsluttet deres eksamen, i zoologisk-tekniske spørgsmål.

Til undervisningslokaler overlod bestyreren for den zoologiske studiesamling, professor Ad. S. Jensen mig midlertidigt 2 værelser, som ligger i kommunitetsbygningen i tilknytning til zoologisk studiesamling; disse lokaler (zoologisk laboratorium) anvendes dog også til andre (systematiske og biologiske) studier for de zoologiske studerende. Til at begynde med var disse lokaler, der kun afgiver arbejdsplads til 5 studerende, fyldestgørende, idet der da gennemsnitlig ikke var flere, der studerede med magisterkonferens i zoologi som mål, og det hele instrumentarium var tillige yderst primitivt og tog derfor kun ringe plads op. Efterhånden som både instrumentsamling, arbejdsområdet

og navnlig de studerendes tal øgedes, blev pladsen alt for lille, og nu er en forsvarlig undervisning af de zoologiske studerende næsten uigen-nemførlig. I forrige semester deltog 14 studerende i kursuset i labora-torieteknik, og der arbejdede uden for kursustiden 22 zoologer på laboratoriet med videnskabeligt arbejde, deraf 4, der havde fuldendt eksamen. Ved ovennævnte kursus måtte deltagerne fordeles i 6 for-skellige lokaler (laboratoriet og zoologisk studiesamling), beliggende i 3 etager, og når dertil kommer, at der kun er instrumenter til halv-delen af kursusdeltagerne, vil man forstå, at det er fortvivlede forhold både for de studerende og for mig som kursusleder at arbejde under. Når dette kursus i det hele taget har kunnet gennemføres, skyldes det bestyreren for zoologisk studiesamling og laboratorium, professor Ad. S. Jensens store imødekommenhed og offervillighed, da denne insti-tution selv lider under følelig pladsmangel.

I efteråret 1929 blev jeg anmodet om at overtage anatomiunder-visningen af de gymnastikstuderende, hvis antal efter den nye eksa-mensordning er forøget stærkt (efter listen 1929—30 er der ved det matematisk-naturvidenskabelige fakultet 47, ved det filosofiske fakul-tet 74 gymnastikstuderende). Skønt dette vil give mig et betydelig forøget arbejde, indvilgede jeg i at påtage mig det, hvis undervisningen for en del kunne baseres på laboratorie- og studiesalsarbejde, i alt fald for de gymnastikstuderendes vedkommende, der hører under det mate-matisk-naturvidenskabelige fakultet. På grund af de studerendes store antal vil de nuværende laboratorieforhold absolut umuliggøre en sådan undervisning, ligesom jeg heller ikke vil kunne gennemføre den uden at få det nødvendige instrumentarium og den fornødne assistance. Det må bemærkes, at en præparatsamling af menneskelig-anatomiske ob-jekter også i høj grad vil blive benyttet af alle de naturhistoriske stu-derende, for hvem jeg holder specielle forelæsninger over menneskets anatomi.

Der er således flere vægtige grunde til at søge at skaffe laboratoriet for sammenlignende anatomi og zoologisk teknik selvstændige lokaler, dels til laboratorieundervisning og dels til 2 studiesamlinger, indehol-dende præparater til belysning af den sammenlignende anatomi og menneskets anatomi.

Der foreligger allerede en hel del præparater af de to nævnte slags, men på grund af pladsmangel er disse anbragt på steder, der ikke kan gøres tilgængelige for de studerende (i loftsrum og mit arbejdsværelse); en del præparater er det nødvendigt at købe, men største delen må fremstilles på laboratoriet, og til disses fremstilling og til samlingens vedligeholdelse kræves assistance. Under de nuværende forhold er et fortsat arbejde med samlingens forøgelse — foruden på grund af plads-mangel — meget vanskeliggjort derved, at der i kommunitetsbygning-en ikke kan skaffes kælderrum til magasin. Det dyremateriale, der

senere skal bruges til fremstilling af præparater og til videnskabeligt arbejde, må stå på et om sommeren stærkt opvedt loft i tønder, hvorfra spritten fordamper, et meget uøkonomisk opbevaringssted både med hensyn til sprit og materiale.

Videnskabelige anatomiske undersøgelser af større dyr kan slet ikke foretages i de nuværende lokaler; i de tilfælde, hvor det har været nødvendigt at foretage sådanne, har undersøgelsen fundet sted på stenbroen i gården, hvor præparatet var udsat for regn og kulstøv og undersøgeren om vinteren for kulde og slud. Af ovennævnte vil det kunne forstås, at kælderlokaler til dissektionsrum for større dyr samt til magasin vil være nødvendige og et mindre fryserum særdeles ønskeligt.

Efter at hele sagen således var forberedt, overdrog det ovennævnte udvalg vedrørende universitetets nybygninger i 1937 kgl. bygningsinspektør, arkitekt, professor K. Gottlob at udarbejde planer og overslag for et nyt anatomisk institut i forening med de pågældende institutbestyrere, professor, dr. med. H. Hou-Jensen og professor, dr. phil. C. M. Steenberg, hvorved bemærkes, at sidstnævnte efter docent R. H. Stamms død den 18. februar 1934 tillige havde fået overdraget ledelsen af det histologisk-embryologiske laboratorium, som i efteråret 1933 var blevet flyttet fra Vestervoldgade 101 til andre lokaler i Nørrevoldgade 90, hvortil også laboratoriet for sammenlignende anatomi og zoologisk teknik henflyttedes i efteråret 1934, jfr. universitetets årbog for 1933—34, side 221 og 1934—35, side 237 ff. Den nye bygning skulle også rumme lokaler for undervisningen i operativ kirurgi og den kirurgiske instrument- og bogsamling, hvis leder var professor, dr. med. E. Dahl-Iversen. Da undervisningen i operativ kirurgi efter indførelsen af den nye lægevidenskabelige studieordning ved kgl. anordning af 25. september 1936 var blevet væsentlig indskrænket, drejede det sig hovedsagelig om nogle få lokaler for instrument- og bogsamlingen.

Efter at tegninger og overslag var udarbejdede, stillede undervisningsministeriet i foråret 1938 forslag om de nødvendige bevillinger. Finansministeriet henstillede dog, at sagen blev udsat. Efter at finansministeriets tilslutning var blevet opnået i februar 1939, tilskrev undervisningsministeriet under 16. februar 1939 folketingets finansudvalg således, jfr. rigsdagstidende for 1938—39, tillæg B, sp. 1557—60:

»Universitetets normal-anatomiske museum, hvor de lægevidenskabelige studerende, der forbereder sig til den lægevidenskabelige embedseksamens 1. del, i øjeblikket i et antal af ca. 900, modtager den for studiet så vigtige undervisning i anatomi, og hvor der ligeledes undervises i operativ kirurgi for 2. dels studerende, har allerede i en lang årrække arbejdet under overordentlig vanskelige vilkår under hensyn til den stadig mere og mere følelige lokalemangel. De bygninger, som haves til rådighed for undervisningen i anatomi er dels

det gamle kirurgiske akademi i Bredgade, som blev opført i 1787 til undervisning og uddannelse af barberer og kirurger, dels de ca. 180 år gamle sammenbyggede tidligere beboelseshuse Fredericiagade 18 og Bredgade 60, og dels en mindre sidebygning med dissektionsrum og ligkælder.

En midlertidig forbedring af pladsforholdene opnåedes ganske vist, da fysiologisk institut, som sammen med normal-anatomisk museum benyttede disse bygninger, i 1928 kunne flyttes ud i den for dette opførte nybygning på Nørre fællede, men det blev kun en midlertidig forbedring, idet dels det stærkt stigende studentertal gjorde større lokaler nødvendigt, og idet dels forholdene i disse gamle bygninger med en ophobning af studenter ved forelæsninger og øvelser i lokaler, som enten ikke eller kun slet kan ventileres, betyder en fare for studenternes helbred, ligesom en i bygningen opstået brand med de slette adgangsforhold kunne afstedkomme en katastrofe af uberegneligt omfang. Allerede den i 1912 nedsatte universitetskommission var stærkt optaget af planer til en afhjælpning af disse uheldige forhold, men den da af lederne for normal-anatomisk museum og fysiologisk institut udarbejdede plan, som gik ud på at benytte den grund, hvorpå institutterne havde deres plads i forbindelse med den nedlagte fødsels- og plejestiftelses grund, og som var anslået til at koste ca. 1 mill. kr., blev opgivet, da kommissionen bestemte tilrådede at skaffe institutterne nye bygninger ude på Nørre fællede i stedet for at ombygge disse gamle bygninger, hvilket aldrig kunne føre til et fuldt tilfredsstillende resultat.

I 1922 fremsendte konsistorium, efter at der ved forhandling mellem finansministeriet, undervisningsministeriet og universitetet var forbeholdt en grund på Nørre fællede til byggeplads for normal-anatomisk museum, en af bygningsinspektør Martin Borch udarbejdet plan til en sådan bygning, hvortil udgiften var anslået til at ligge mellem 1 300 000 og 1 450 000 kr.

Da denne plan ikke kom til udførelse, fremsendte universitetet først 1928 og senere 1930 atter denne af afdøde bygningsinspektør Borch udarbejdede plan, men udgiften hertil (incl. inventar) var nu anslået til ca. 1 562 000 kr. Ej heller denne plan blev fremmet. Siden da har forholdene imidlertid udviklet sig således, at en forbedring af institutets forhold er blevet en bydende nødvendighed. Det store studentertal, som nævnt i øjeblikket ca. 900, har bevirket, at brandvæsenet gang på gang har nedlagt indsigelse mod den faretruende ophobning af studenter i auditorier, øvelseslokaler og dissektionsstuer, således at professoren i anatomi for midlertidigt at holde undervisningen vedlige, har måttet holde sine forelæsninger og øvelser i 2 hold, hvilket betyder en overbebyrdelse af hans arbejdskraft, som man ikke i længden kan forlange af ham. Men i endnu højere grad taler brand-

faren og de slette hygiejniske forhold for, at en rationel forbedring ved opførelse af en nybygning ikke mere kan lades overhørig. Ministeriet har derfor anmodet kgl. bygningsinspektør, professor Gottlob om at udarbejde en plan med overslag til en nybygning på den plads på Nørre fælle, der som nævnt er reserveret institutet.

Fra bygningsinspektøren foreligger nu udarbejdet en plan til en nybygning for institutet på Nørre fælle ved Nørre alle ved den projekterede tværvej.

Bygningskomplekset, som foruden normal-anatomisk museum skal rumme laboratoriet for histologi og embryologi samt for sammenlignende anatomi og zoologisk teknik, som i øjeblikket har lejede lokaler i Nørre Voldgade 90, bliver trefløjet med vedliggende stort auditorium til 500 studenter og lille auditorium til 160 studenter med vedliggende dissektionsrum. Anatomisk institut får den fulde benyttelse af Nordfløjen samt af størstedelen af midterfløjen, medens sydfløjen udelukkende bliver til rådighed for institutet for sammenlignende anatomi m. m. I midterfløjen vil blive en mindre foredragssal til brug for begge instituter, og i tilslutning til denne anbringes den store dissektionsal med underliggende rum for opbevaring af lig, fryserum m. m. Det store auditorium anbringes således, at det, om ønskes, let kan sættes i forbindelse med zoologiske og mineralogiske studiesamlinger, som engang i tiden tænkes lagt på terrænet syd herfor. Der er regnet med, at bygningerne, som opføres for størstedelen af jernbeton, udvendig beklædt med Faksekalksten, kan påbygges 2 etager som udvidelse, ligesom der er plads til udvidelse med en fløj langs Nørre alle, og sydfløjen eventuelt kan udvides med en tværføj mod syd.

Udgifterne ved bygningens opførelse var af den kgl. bygningsinspektør beregnet til 2 508 200 kr., men er under sagens behandling reduceret med 20 000 kr. indenfor ingeniørarbejderne, således at den samlede overslagssum bliver 2 488 200 kr., hvori er inkluderet 20 000 kr. som kloakbidrag til Københavns kommune. I overslagssummen er indbefattet alle tekniske installationer, varmeanlæg, omkostninger, løst og fast inventar (men ikke instrumenter), haveanlæg m. m. samt honorarer til medlemmerne af og sekretærer ved det byggeudvalg, som forestår arbejdet ved universitetets udvidelse.

Den samlede udgift, der som nævnt er anslået til 2 488 200 kr., tænkes fordelt på 2 finansår; i finansåret 1939—40 antages der at blive brug for 500 000 kr.

Bygningsinspektørens tegninger med overslag har været forelagt statens bygningsråd, som under 5. januar d. å. har udtalt, at samme efter stedfunden forhandling med den projekterende arkitekt og ingeniør under hensyn til bygningens særlige art intet har at bemærke til den opførte overslagssum.

Da undervisningsministeriet må finde, at tidspunktet nu er inde,

hvor de omhandlede institutioners forhold nødvendigvis bør bringes i orden, og at det foreliggende udkast frembyder en heldig løsning, skal man med bemærkning, at de i Bredgade derved ledigblivende bygninger herefter kan stilles til rådighed for staten til anden benyttelse eller eventuelt til salg, under henvisning til det således anførte og med finansministeriets tilslutning anmode det ærede udvalg om til 3. behandling i folketinget af forslag til finansloven for 1939—40 at ville stille følgende ændringsforslag som stillet af nærværende ministerium.

Til § 26 I. B. 12. Undervisningsministeriet. B. Udgift.

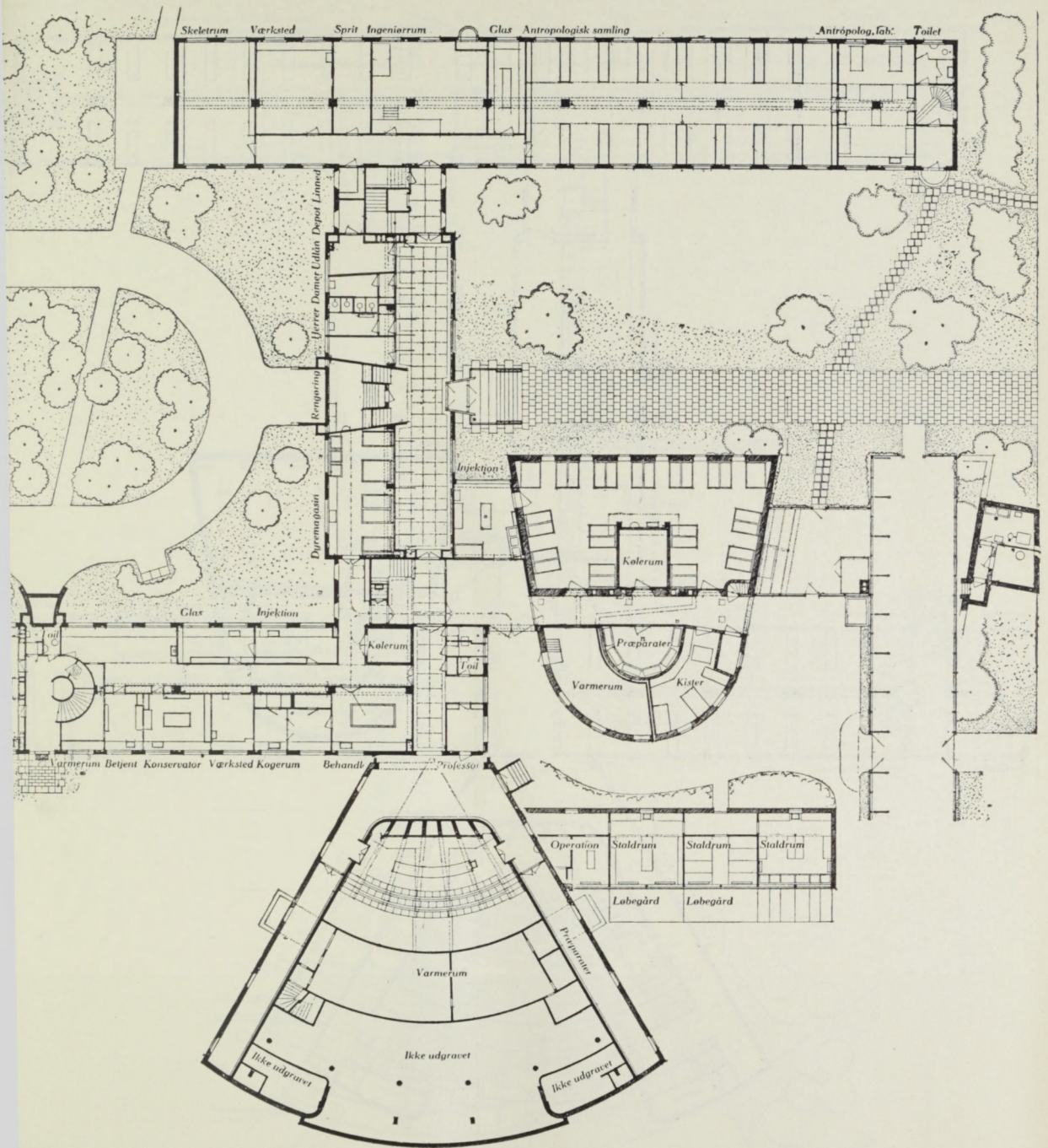
Som nyt nummer:

Til opførelse af en nybygning for universitetets normal-anatomiske museum samt laboratoriet for histologi, embryologi og sammenlignende anatomi og zoologisk teknik. Som 1. del af en 3-årig bevilling på ialt 2 488 200 kr. 500 000 kr.“

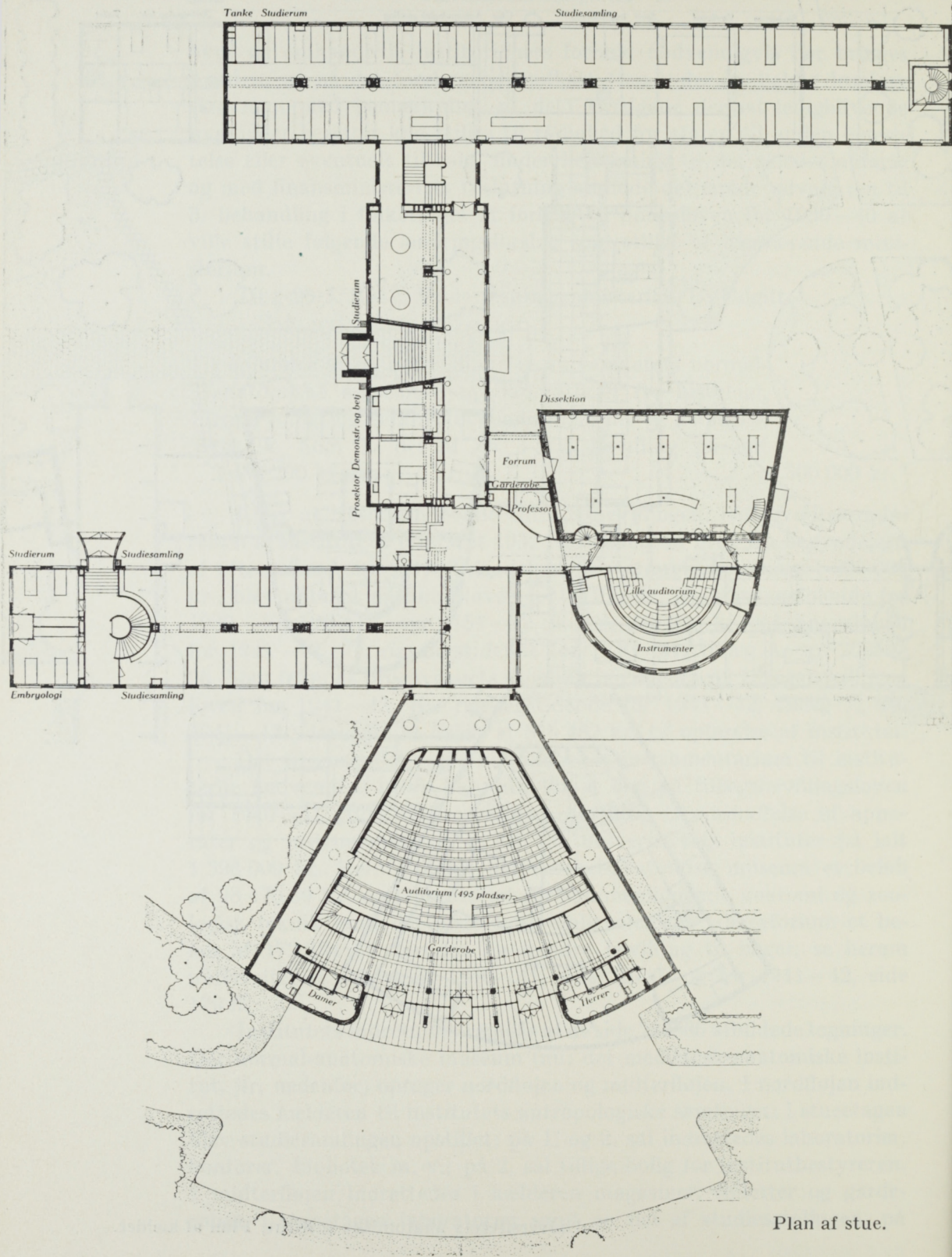
Efter at rigsdagen havde tiltrådt bevillingen, påbegyndtes opførelsen af institutet i efteråret 1939 og det toges i brug fra begyndelsen af efterårssemesteret 1942. 2. del af den ansøgte bevilling, 1 000 000 kr., blev optaget på finansloven for 1940—41, jfr. rigsdagstidende for 1939—40, tillæg A, sp. 2151—52, 3. del, 988 200 kr., på finansloven for 1941—42, jfr. rigsdagstidende for 1940—41, tillæg A, sp. 2095—96. Som følge af prisniveauets stigning bevilgedes på tillægsbevillingsloven for 1941—42, jfr. rigsdagstidende for 1941—42, tillæg A, sp. 4941—42 yderligere et beløb af 816 482 kr. til opførelse af institutet.

Det til anskaffelse af videnskabeligt instrumentarium til institutterne nødvendige beløb blev afholdt af den på tillægsbevillingsloven for 1940—41 givne ekstraordinære bevilling til anskaffelse af apparater og instrumenter m. v. til alle universitetets instituter på ialt 1 396 000 kr. Heraf tilfaldt der normal-anatomisk museum et beløb af 93 470,89 kr. og laboratoriet for sammenlignende anatomi og zoologisk teknik samt det histologisk-embryologiske laboratorium et beløb af 172 284 kr. foruden en mindre bevilling til bøger, se herom universitetets årbog for 1940—41, side 227 ff. og for 1941—42, side 179 ff.

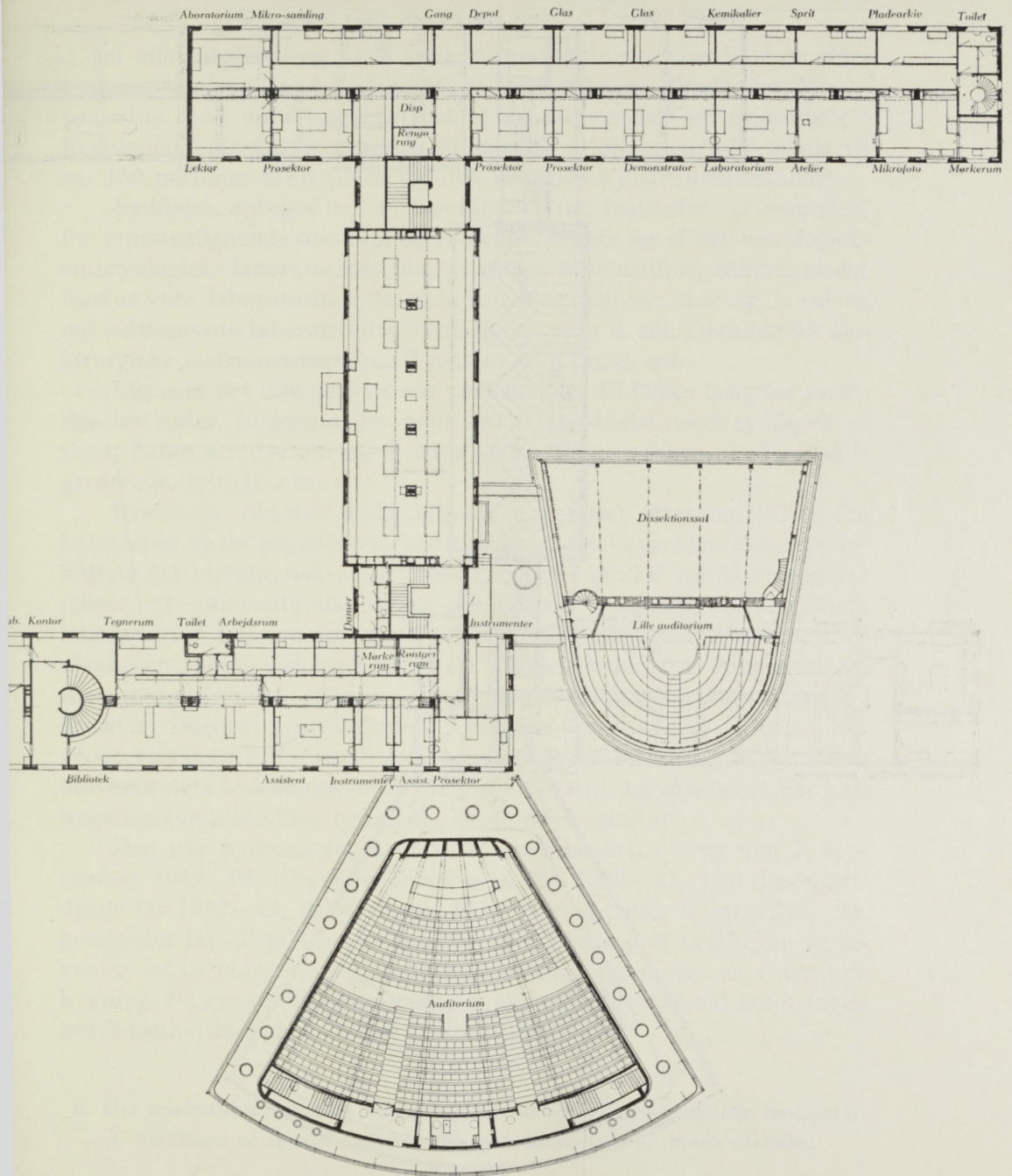
Institutets indretning fremgår af de side 283—86 afbildede tegninger. Det normal-anatomiske museum (nu: det medicinsk-anatomiske institut, jfr. nedenfor) optager nordfløjen og midterfløjen. I nordfløjen indrettedes kælderen til institutets antropologiske samlinger; i stueetagen blev studiesamlingen opstillet; på 1. og 2. sal indrettedes laboratorier, kontorer, bibliotek m. v., på 2. sal tillige bolig for institutbestyreren. I midterfløjen indrettedes i kælderen magasiner, toiletter og garderobes, i stueetagen laboratorier samt en del af studiesamlingen, på

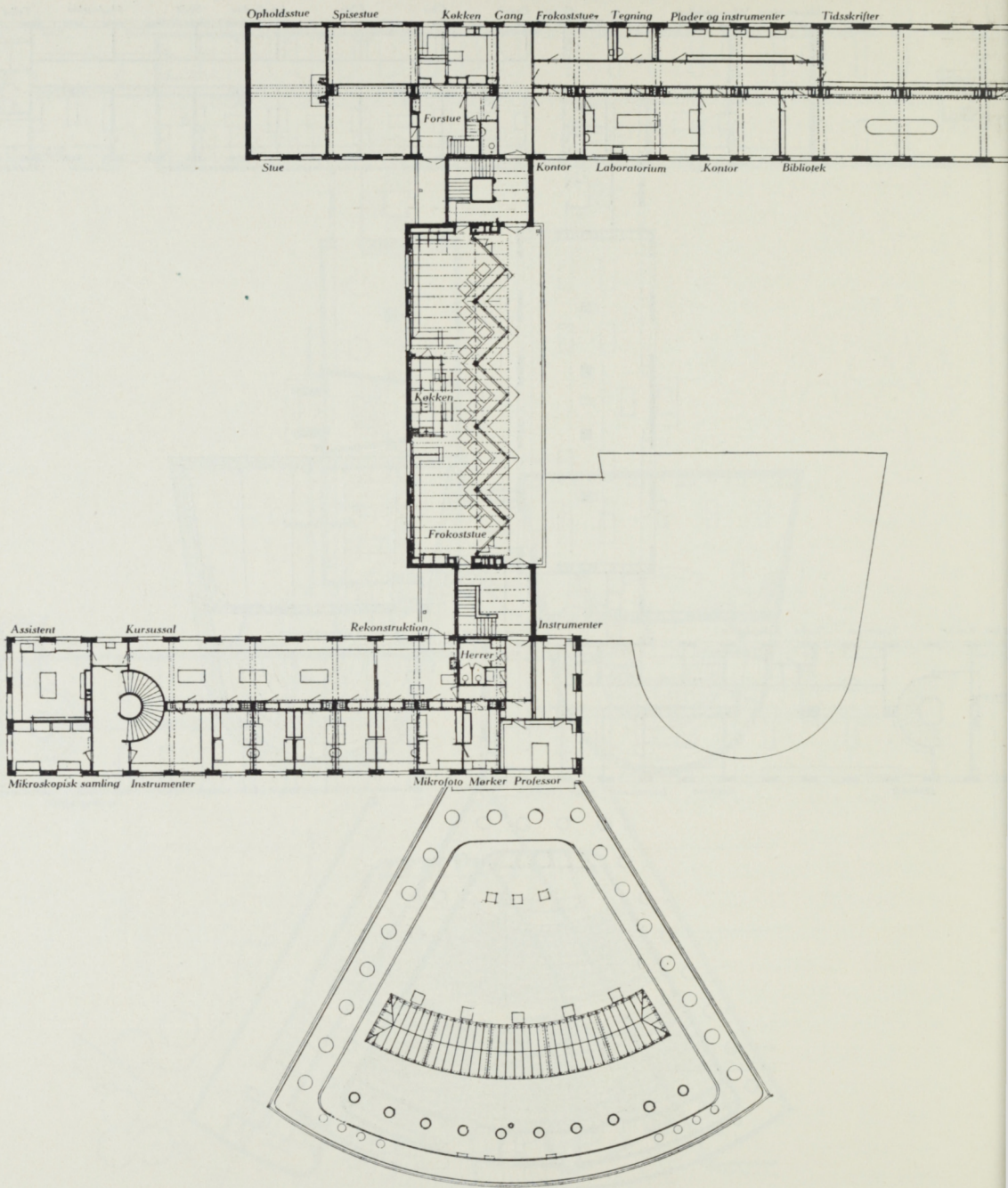
Universitetets anatomiske institut, Plan af kælder.

Plan af stue.

Plan af 1. sal.

Plan af 2. sal.

1. sal mikroskopisal og på 2. sal kantine for de studerende. I en sidebygning mod øst med forbindelse til midterfløjen indrettedes dissektionsstue med underliggende kælder til opbevaring af materialet; i bygningen indrettedes desuden et mindre auditorium med plads til ca. 150 personer samt plads for den kirurgiske instrumentsamling.

Sydfløjen optoges helt af laboratoriet (nu instituttet, se nedenfor) for sammenlignende anatomi og zoologisk teknik og af det histologisk-embryologiske laboratorium (nu instituttet, se nedenfor), således at det førstnævnte laboratorium fik rådighed over kælder, stue og 1. sal og det sidstnævnte laboratorium fik rådighed over 2. sal. Desuden fik den kirurgiske instrumentsamling 4 lokaler på 1. og 2. sal.

Ligesom det lille auditorium var beregnet til fælles brug for samtlige institutter, byggedes der mod syd i forbindelse med sydfløjen et stort, fælles auditorium med plads til ca. 500 personer, med særskilt garderobe, toiletter m. v.

Under 22. oktober 1942 bifaldt ministeriet efter indstilling fra bestyrerne af de pågældende institutioner, det lægevidenskabelige fakultet, det matematisk-naturvidenskabelige fakultet og universitetets rektor, at universitetets normal-anatomiske museum, universitetets laboratorium for sammenlignende anatomi og zoologisk teknik og universitetets histologisk-embryologiske laboratorium efter de nævnte institutioners flytning til nybygningen på Nørre fæled fremtidig blev benævnt således: Universitetets medicinsk-anatomiske institut, universitetets institut for sammenlignende anatomi og zoologisk teknik og universitetets histologisk-embryologiske institut, og således at det hele bygningskompleks blev benævnt: Anatomisk institut.

Den nye bygning toges, som tidligere nævnt, i brug den 1. september 1942. På tillægsbevillingsloven for 1942—43, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg A, sp. 4609—10, og tillæg B, sp. 1293—94, bevilgedes ialt 33 000 kr. til udgifter ved flytning af samlinger og inventar og til indretning og opstilling af samlingerne m. m. i den nye bygning. På grund af tidens daværende vanskelige forhold fandt ingen indvielseshøjtidelighed sted.

d. Det normal-anatomiske museum (Det medicinsk-anatomiske institut).

1. Bevillinger og oprettelse af nye stillinger i anledning af instituttets udvidelse.

Om opførelsen af en ny bygning for museet og ændring af dettes navn til universitetets medicinsk-anatomiske institut henvises til den ovenfor side 273 ff. herom afgivne beretning.

På normeringsloven for 1942—43, jfr. rigsdagstidende for 1941—42, tillæg A, sp. 3180—81, blev oprettet en ny stilling som portner ved instituttet. I denne stilling ansatte universitetets kurator efter institutbestyrerens indstilling Paul Edvard Lieblein Olsen på prøve fra

den 1. juli 1942 at regne. Under 15. juni 1943 meddeltes der ham fast ansættelse i stillingen fra den 1. juli 1943 at regne. (J. nr. 223 f/41).

På normeringsloven for 1943—44, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg A, sp. 3229 blev der oprettet en stilling som laboratoriemester ved institutet mod samtidig nedlæggelse af en laborantstilling. Angående den nærmere motivering for denne omdannelse henvises til det citerede sted i rigsdagstidende. I den nye stilling ansatte undervisningsministeriet under 30. april 1943 hidtilværende laborant ved institutet Viggo Holm fra den 1. s. m. at regne. (J. nr. 274d/42).

På finansloven for 1942—43, jfr. rigsdagstidende for 1941—42, tillæg A, sp. 1783—84, optoges under universitetets konto 5. Medhjælp en bevilling på 1200 kr. årlig fra den 1. september 1942 at regne til medhjælp for portneren.

På finansloven for 1942—43, jfr. rigsdagstidende for 1941—42, tillæg A, sp. 1779—80, optoges under universitetets konto 4 B. Andre honorarer bevilling til honorering af yderligere 4 demonstratorer ved institutet fra den 1. september 1942 at regne. Om den nærmere motive-ring for denne bevilling henvises til det citerede sted i rigsdagstidende. Da det viste sig, at der var brug for 2 af de nye demonstratorer allerede i finansåret 1941—42, nemlig en fra den 15. september og en fra den 1. oktober 1941, blev der på tillægsbevillingsloven for 1941—42, jfr. rigsdagstidende for 1941—42, tillæg A, sp. 4739—40, tilvejebragt hjemmel for afholdelsen af disse honorarer for de anførte tidsrum. På finansloven for 1943—44, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg A, sp. 1835—36 og 1841—42 blev bevillingen til demonstratorerne overført til universitetets konto 5. Medhjælp. (J. nr. 223c/41).

2. Ansættelse af en assistent ved institutets antropologiske samlinger.

Under 29. november 1941 udbad ministeriet sig en erklæring fra universitetets rektor i anledning af følgende skrivelse af 11. s. m. fra direktøren for Nationalmuseet, dr. phil. Poul Nørlund:

Ved nationalmuseets udgravninger fremkommer såvel fra forhistoriske som fra historiske fundpladser til stadighed et betydeligt materiale af menneskeskeletter, som er af den største videnskabelige værdi til oplysning om Danmarks befolkning i ældre tider, om dens raceforhold og udseende, dens sundhedstilstand, undertiden også om sygdomsbehandling i de forskellige afsnit af vor fortid.

Også fra udgravninger udenfor Danmark, fremfor alt fra Grønland, men også fra andre egne, f. eks. det eskimoiske Nordamerika og fra den nærmere Orient, er der af danske arkæologer hjembragt et stort og værdifuldt skeletmateriale, hvis videnskabelige behandling er af megen betydning for ekspeditionernes resultater.

I de første årtier af dette århundrede blev det forhistoriske danske materiale sædvanlig bearbejdet efter datidens metoder af professor

H. A. Nielsen, medens det historiske materiale, især skeletter af navnkundige historiske personer, blev meget kyndigt behandlet af professor anatomie Fr. C. C. Hansen, som også publicerede nogle meget opsigtsvækkende undersøgelser af skeletter fra nordbogravpladser i Grønland og — sammen med den svenske anatom professor Fürst — et grundlæggende værk om eskimoiske kranier fra Grønland («Crania groenlandica»).

Efter de to nævnte danske forskeres død har især dr. K. Fischer-Møller, af egen interesse og uden noget vederlag, bearbejdet det af nationalmuseet hjembragte skeletmateriale. Der foreligger flere meget fortjenstfulde undersøgelser fra hans hånd, både om danske oldtidsfund og om eskimoiske skeletter fra Grønland og det nordlige Canada, og en publikation af materiale fra nordboudgravninger i Grønland er under udgivelse.

Endnu er dog størsteparten af vore skeletsamlinger, der af nationalmuseet på visse undtagelser nær dels allerede er afgivet, dels i nær fremtid vil blive afgivet til normal-anatomisk museum, hvor i forvejen en værdifuld historisk skeletsamling fandtes, enten ufuldstændig behandlet eller helt ubehandlet, og der ligger et stort arbejde for en kyndig, historisk orienteret anatom. Dr. Fischer-Møller vil om nogle få måneder fylde 70 år, og hans helbred er ikke så stærkt, at han kan byde sig nogen anstrengende arbejdsindsats. Nationalmuseet må med megen bekymring se hen til den dag, da der ikke længere findes nogen sagkyndig, som har historisk-osteologiske undersøgelser til opgave, idet sådanne undersøgelser i mange tilfælde direkte må indgå som et uundværligt led i publikationen af et arkæologisk fund. Den hidtidige, tilfældige ordning er ikke betryggende ud i fremtiden.

Jeg tillader mig derfor at henstille til undervisningsministeriet at optage dette spørgsmål til overvejelse og undersøge muligheden for, at der ved normal-anatomisk museum under professoren i anatomi oprettes en honorarlønnet assistentstilling med den særlige opgave i forståelse med nationalmuseet at bearbejde de omfattende antropologiske samlinger, som år for år forøges, fortrinsvis gennem nationalmuseets udgravninger. Det ville være meget ønskeligt, at en sådan stilling oprettes snarest, således at assistenten så længe som muligt kan nyde godt af dr. Fischer-Møllers vejledning og erfaring. Professoren i anatomi har overfor mig udtalt, at han gerne stiller arbejdsrum til disposition for en sådan assistent og yder ham al ønskelig støtte og vejledning.

Efter at sagen havde været tilstillet det lægevidenskabelige fakultet, fremsendte dette med sin tilslutning følgende udtalelse af 6. december 1941 fra institutets bestyrer, professor dr. med. Harald Okkels:

I anledning af skrivelse af 11. november til undervisningsministeriet fra direktøren for nationalmuseet, dr. phil. Poul Nørlund an-

gående oprettelsen af en honorarlønnet stilling ved universitetets normal-anatomiske museum, hvorved antropologisk kyndig assistance sikres det allerede bestående samarbejde mellem nationalmuseet og normal-anatomisk museum, kan jeg udtale følgende:

Denne sag er af nationalmuseet rejst i fuld forståelse med mig, og jeg er i helhed enig med direktør Nørlund i den fremførte argumentation. Man kan ikke til enhver tid regne med, at professor anatomie er særlig antropologisk skolet eller har særlig interesse for denne specielle forskningsretning. Desuden lægger undervisningsarbejdet så stærkt beslag på professor anatomies tid, at det under alle omstændigheder ville volde vanskeligheder for ham at afse den fornødne tid til et så omstændeligt målearbejde, som selv ganske rutinemæssige antropologiske undersøgelser og bestemmelser fordrer. Hidtil har dr. Fischer-Møller af egen interesse og vederlagsfrit udført det pågældende arbejde. Men dette er en ordning, som nærmest må siges at være improviseret, og som under alle omstændigheder ikke kan sikre kontinuitet i fremtiden. Det er derfor særdeles ønskeligt, at en kyndig antropologisk skolet forsker kan knyttes til arbejdet, og at der tilvejebringes et honorar for den pågældende.

Jeg ønsker dog at betone, at det herved ikke drejer sig om oprettelsen af nogen assistentstilling i almindelig forstand. Arbejdets særlige karakter er af en sådan art, at det ikke kan forventes bestridt af en yngre læge, som sædvanligvis ansættes i assistentstillinger ved normal-anatomisk museum. Den antropologiske medarbejders særstilling ved instituttet vil iøvrigt i første omgang blive understreget derved, at de antropologiske samlinger efter forhandlinger i byggeudvalget ikke agtes flyttet til det nye institut sammen med det undervisningsmæssige og øvrige forskningsmæssige apparat, men vil forblive nogle år i de gamle lokaler i Bredgade.

Endelig skal jeg allerede nu pege på muligheden af, at samarbejdet med nationalmuseet, til den tid da dr. Fischer-Møller måtte trække sig tilbage, kan blive bestridt af en antropologisk kyndig mand, som i dagligt samarbejde med dr. Fischer-Møller har haft lejlighed til at indøve den nødvendige måleteknik.

Konklusionen af dette responsum bliver derfor, at jeg varmt kan tiltræde direktør Nørlunds anmodning om, at der til universitetets normal-anatomiske museum knyttes en antropologisk trænet medarbejder, som kan få tillagt et honorar for i forståelse med nationalmuseet at bearbejde det antropologiske materiale. Det ville forekomme mig hensigtsmæssigt om det pågældende årlige honorar fastsattes til 2000 kr., foreløbig for tre år.

Efter at denne erklæring med rektors og kurators tilslutning var blevet indsendt til ministeriet, blev der på finansloven for 1943—44, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg A., sp. 1837—38 under uni-

versitetets konto 4. B. Andre honorarer, optaget en bevilling på 2000 kr. årlig som 1. del af en 3-årig bevilling på 2000 kr. årlig til honorering af en videnskabelig assistent ved institutet til i forbindelse med nationalmuseet at bearbejde antropologiske samlinger. (J. nr. 223e/41).

Om ansættelse i stillingen se foran side 49.

3. Andre sager.

På normeringsloven for 1943—44, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg A., sp. 3229, oprettedes en stilling som fast videnskabelig assistent ved institutet mod samtidig nedlæggelse af en stilling som honorarlønnet videnskabelig assistent. Om denne sag henvises til det lægevidenskabelige fakultets indstilling af 25. marts 1938 (universitetets årbog for 1938—39, side 158 ff.) om forskellige bevillinger til udvidelse af undervisningen, derunder om oprettelsen af denne assistentstilling, som foreløbig fra 1. april 1939 blev oprettet som en honorarlønnet videnskabelig assistentstilling. (J. nr. 234/39).

Om ansættelse i den nye stilling se ovenfor side 45.

e. Det patologisk-anatomiske institut.

På tillægsbevillingsloven for 1942—43, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg A., sp. 4607—08, optoges under universitetets konto 24. Overordentlige udgifter dels en bevilling på 4000 kr. til anskaffelse af fryseskabe til institutet, dels en bevilling på 17 000 kr. til en hovedistsættelse af institutets bestyrerbolig (jfr. angående sidstnævnte bevilling universitetets årbog for 1941—42, side 185).

På normeringsloven for 1943—44, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg A., sp. 3229—30, blev en stilling som laboratoriebetjent ved institutet omdannet til en laboratiemesterstilling. Om den nærmere motivering for denne omdannelse henvises til det citerede sted i rigsdagstidende. (J. nr. 208a/42).

På finansloven for 1943—44, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg A., sp. 1841—42, optoges under hensyn til institutets forøgede arbejde under universitetets konto 5. Medhjælp en bevilling til ansættelse af endnu en ikke-videnskabelig assistent ved institutet. I denne stilling ansatte universitetets kurator efter institutbestyrerens indstilling frk. Grethe Gudmand-Høyer fra den 1. april 1943 at regne. (J. nr. 208b/41).

f. Institutet for almindelig patologi.

På tillægsbevillingsloven for 1942—43, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg A., sp. 4609—10, optoges under universitetets konto 24. Overordentlige udgifter en bevilling på 5000 kr. til omlægning af institutets hovedvandleddning.

Under 6. juli 1943 meddelte ministeriet ikke-videnskabelig assistent ved instituttet, frk. Ester Abelone Jacobsen afsked med pension på grund af sygdom fra den 31. s. m. at regne. (J. nr. 141e/43).

Under 29. september 1942 meddelte universitetets kurator laboratoriebetjent Dan Jul Glæsel afsked med pension på grund af sygdom fra den 30. s. m. at regne (j. nr. 307a/42). I den derved ledigblevne stilling ansatte kurator efter institutbestyrerens indstilling Knud Henry Carlsen som aspirant fra den 1. april 1943 at regne (j. nr. 141b/43).

Under 17. august 1943 ansatte universitetets kurator efter institutbestyrerens indstilling Eugen Lange som medhjælpslønnen ikke-videnskabelig assistent ved instituttet fra den 1. s. m. at regne (j. nr. 141d/43).

g. Det farmakologiske institut.

1. Oprettelse af en stilling som retskemiker ved instituttet.

I efteråret 1938 ansøgte instituttets faste videnskabelige assistent til udførelse af retskemiske undersøgelser, cand. pharm. fru Fanny Halstrøm om en forbedring af sin stilling. Andragendet var anbefalet af instituttets bestyrer, professor dr. med. Knud O. Møller og det lægevidenskabelige fakultet, men blev ikke fremmet på daværende tidspunkt.

I februar 1941 gentog fru Halstrøm, som i 1940 erhvervede den filosofiske doktorgrad, sit andragende, som blev fremsendt med følgende indstilling af 28. februar 1941 fra instituttets bestyrer, professor, dr. med. Knud O. Møller:

Ifølge sagens natur må de på farmakologisk institut udførte retskemiske undersøgelser udføres på kemikerens hele og fulde ansvar, og værdien af de vundne resultater afhænger ganske af den akkuratess og omhu, hvormed de udføres, og af den meget omfattende og specielle fagviden, som kemikeren må være i besiddelse af.

Det ville volde de allerstørste vanskeligheder, såfremt retskemikerstillingen skulle skifte indehaver, thi den nævnte specielle fagviden kan kun erhverves ved arbejdet her på instituttet. Dels af denne grund og dels fordi nævnte kemikers arbejde kan få afgørende betydning for personers retsforhold, ville jeg betragte det som meget ønskeligt, at kemikerens stilling blev ændret ved en økonomisk forbedring af stillingen, eventuelt i forbindelse med en omdannelse af stillingen. således at indehaveren i stedet for at blive udnævnt til »assistent« blev udnævnt til »retskemiker ved universitetets farmakologiske institut«. Man ville antagelig herigennem få større sikkerhed for at kunne beholde kemikeren i en længere årrække, hvilket må anses at være af afgørende betydning for retskemiens fremtidige stilling.

Til yderligere motivering for ønskeligheden af at få nævnte stilling omdannet skal det anføres, at det efter min tiltræden som bestyrer for universitetets farmakologiske institut har vist sig nødvendigt at foretage en gennemgribende nyorganisation af de på instituttet udførte retskemiske undersøgelser, idet disse bl. a. af sikkerhedshensyn er blevet udskilt fra instituttets øvrige arbejde og nu udføres på en særlig afdeling af instituttet. Herunder er kemikerens arbejde og ansvar blevet forøget i betydelig grad, hvilket bl. a. fremgår deraf, at nævnte kemiker med sit navns underskrift må tage ansvaret for de retskemiske analyseerklæringer, der nu udgår fra instituttet.

Jeg skal af ovennævnte grund til ministeriets overvejelser tillade mig at henstille, at stillingen som fast videnskabelig kemiker ved universitetets farmakologiske institut omdannes til en fast stilling som »retskemiker ved universitetets farmakologiske institut«, der lønnes i klasse med afdelingsforstanderne ved statens seruminstitut (lov af 31. marts 1931 om statens tjenestemænd § 513, 2. lønningsklasse).

Med hensyn til det specielle, dr. Halstrøms kvalifikationer til at beklæde en stilling som den nævnte, skal jeg udtale, at dr. Halstrøm må betragtes som endda usædvanlig velegnet til stillingen. Hendes specielle fagviden er meget omfattende og dybtgående, og hun besidder fuldt ud evnen til selvstændigt arbejde. Jeg skal derfor tillade mig at medgive hendes ansøgning min varmeste anbefaling.

I en skrivelse af 24. september 1941 udtalte professor Møller yderligere følgende til støtte for forslaget om oprettelse af den pågældende stilling:

Den omhandlede stilling som ansvarlig kemiker ved de retskemiske undersøgelser kan ikke sidestilles med de sædvanlige tjenestemandstillinger ved universitetet, idet det arbejde, der er forbundet med stillingen, ikke har anden relation til universitetet end at det foregår på farmakologisk institut, ligesom de retsmedicinske undersøgelser foregår på det retsmedicinske universitetsinstitut.

Da jeg den 1. februar 1938 overtog ansvaret for de retskemiske undersøgelser var forholdet det, at de nævnte undersøgelser alene hvilede på en gammel praksis, således at der end ikke findes instrukser vedrørende indsendelse, opbevaring m. m. af effekter, der forelægges os til undersøgelse. Farmakologisk institut, der ikke har nogen pligt til at udføre undersøgelserne, måtte af sit annum udrede de ret betydelige udgifter, undersøgelserne medførte, og grundet herpå manglede instituttet forskelligt for undersøgelserne meget nødvendigt apparatur. Undersøgelserne foretoges i lokaler, hvor også andet institutarbejde udførtes. Grundet på manglende rutineassistance og apparatur kunne forskellige moderne analysemetoder ikke tages i brug.

Da forholdene måtte betragtes som ganske uholdbare, har man her fra instituttet taget initiativet til *at få skabt faste rammer for de rets-*

kemiske undersøgelser, således som tilfældet er det i de fleste andre civiliserede lande. I tilslutning til en ansøgning af 5. oktober 1938, fornyet den 27. april 1939 fik instituttet på finansloven 1940—41 bevilget et beløb på 8688 kr. til anskaffelse af apparater, ligesom instituttets annuum forøgedes med 2000 kr. til dækning af instituttets udgifter ved de retskemiske undersøgelser. Endvidere blev der bevilget ansættelsen af en ikke-videnskabelig assistent ved de retskemiske undersøgelser.*)

Fra 1938 har de retskemiske undersøgelser været udført i særlige, aflåselige, hertil alene anvendte laboratorier på 2. sal i vort institut, hvorved opnåedes den retslige sikkerhed mod forvekslinger m. m., der aldrig kan udelukkes, når det retskemiske arbejde skal udføres i rum, i hvilke der udføres andet arbejde, og hvortil der er ganske fri adgang for alle andre på instituttet beskæftigede personer.

Hermed blev det muliggjort, at vi kunne tage en række nyere, nøjagtigere, men også mere tidsrøvende analysemetoder op til brug, ligesom mulighederne for fejl, forvekslinger m. m. reduceredes til et minimum.

For yderligere at få lagt de retskemiske undersøgelser ind i ganske faste rammer har man den 1. maj 1940 til justitsministeriet indsendt et forslag til en nyordning vedrørende udførelsen af de retskemiske undersøgelser (der vedlægges i kopi) med forslag til en instruks og til et cirkulære til landets læger. Dette forslag er i den siden da forløbne tid tiltrådt af universitetets retsmedicinske institut, af retslægerrådet og af sundhedsstyrelsen, men en afgørelse af sagen foreligger endnu ikke.

Oprettelsen af en retskemikerstilling i stedet for det nuværende forhold, at det ansvarsfulde arbejde som retskemiker kræves udført af en person, der er ansat på almindelige assistentvilkår, må derfor ses som et afsluttende led i bestræbelserne for at få den for vort politio- og retsvæsen ikke uvigtige funktion — retskemien — lagt ind i sikre og faste rammer.

Sagen blev herefter under 8. december 1941 af universitetet indsendt til ministeriet med forslag om, at der på normeringsloven for 1942—43 blev oprettet en stilling som retskemiker ved universitetets farmakologiske institut lønnet med 7800 kr. årlig stigende efter 5 år til 8400 kr., imod at der samtidig blev nedlagt en stilling som fast videnskabelig assistent ved instituttet.

Da sagen ikke blev fremmet på normeringsloven for 1942—43, gentog institutbestyreren i skrivelser af 23. marts og 31. oktober 1942 andragendet om oprettelse af den pågældende stilling. I sidstnævnte skrivelse udtalte professor Møller bl. a. følgende:

*) jfr. herom Universitetets årbog for 1939-40. side 179 ff.

Justitsministeriet har nu på forslag af undertegnede udarbejdet nøjere regler for forskellige praktiske forhold vedrørende udtagelsen af organer ved obduktioner, hvor kemisk undersøgelse ønskes, samt vedrørende indsendelsen af effekterne til vort institut og arbejdsgangen herved. Disse bestemmelser foreligger nu udarbejdede og vil antagelig i den allernærmeste fremtid blive meddelt i form af et cirkulære til landets politimestre m. m. samt i en ny instruks for foretagelse af legale obduktioner. Herved er der for første gang skabt en fast, officiel ramme om de på vort institut udførte retskemiske undersøgelser.

Endvidere skal jeg fremsende nogle oplysninger vedrørende omfanget af de retskemiske undersøgelser. Dette synes gennem en årække at have været i stadig stigning, dels fordi antallet af undersøgelser er forøget, dels fordi de enkelte sagers behandling tager mere tid nu, hvor vi i stigende omfang benytter os af nyere og mere sikre undersøgelsesmetoder. Specielt i året 1942 har stigningen været særlig stor, hvorved bemærkes, at vi ikke har indtrykket af, at dette er betinget af de ekstraordinære forhold i vort samfund, vi i øjeblikket lever under.

Med hensyn til antallet af behandlede sager skal man henvise til vedlagte oversigt (bilag 1), hvorved bemærkes, at det i et meget stort antal af tilfældene drejer sig om »store sager«, d. v. s. sager, hvor der har foreligget organer m. m. til analyse.

Til sammenligning skal anføres en oversigt over de på det retskemiske laboratorium i Paris (personale 8 à 10 personer) udførte retskemiske undersøgelser i årene 1914—20 (bilag 2). (Senere tal har ikke kunnet fremskaffes).

For en ikke speciel sagkyndig betragtning kunne et årligt antal undersøgelser på ca. 40 synes lille. Jeg skal dog til belysning heraf vedlægge en oversættelse fra J. Ogier: *Traité de chimie toxicologique* (1924), side 16—17 (bilag 3), hvor chefen for det retskemiske laboratorium i Paris E. Kohn-Abrest udtaler, at der til at udføre årligt 40—50 retskemiske undersøgelser (her tænkes på lig-undersøgelser) kræves et institut med 8 à 10 personer beskæftiget (heri er selvfølgelig forskellig rutineassistance medregnet).

Efter at forslaget påny under 21. november 1942 var blevet indsendt til ministeriet, blev der på normeringsloven for 1943—44, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg A., sp. 3228—29, oprettet en stilling som retskemiker ved universitetets farmakologiske institut med en årlig lønning af 7800 kr. stigende efter 5 år til 8400 kr., og samtidig nedlagt en stilling som fast videnskabelig assistent ved instituttet.

Ved kgl. resolution af 6. maj 1943 blev der meddelt dr. phil. fru Fanny Halstrøm ansættelse i den nyoprettede stilling fra den 1. april 1943 at regne (j. nr. 148d/38 og 292b/41).

2. Andre sager.

På tillægsbevillingsloven for 1942—43, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg A., sp. 4609—10, optoges under universitetets konto 24. Overordentlige udgifter en bevilling på 13 200 kr. til istandsættelses- og nyindretningsarbejder i institutets kælderetage (j. nr. 117b/42).

På tillægsbevillingsloven for 1942—43, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg A., sp. 4603—04, tilvejebragtes hjemmel for den i universitetets årbog for 1941—42, side 190 omtalte bevilling under universitetets konto 5. Medhjælp på 4800 kr. årlig til antagelse af videnskabelig assistance ved de retskemiske undersøgelser. (j. nr. 117a/42).

Efter andragende af institutets bestyrer, professor, dr. med. Knud O. Møller blev der af universitetets konto 14., underkonto 44. Rådighedssum til afholdelse af særlige udgifter for universitetets instituter for finansåret 1942—43 stillet et beløb af 405 kr. til rådighed til indkøb af en reol og af et hyldeskab med skydedøre til institutet. (j. nr. 63g/42).

I anledning af, at fast videnskabelig assistent ved institutet, dr. med. Georg C. Bruns hustru, fru dr. med. Gudrun Brun fra 1. september 1943 blev ansat som 1. reservelæge ved Bispebjerg hospitals psykiatriske afdeling foreløbig for 1 år med adgang til forlængelse i indtil 4 år ialt med forpligtelse til at bebo den til stillingen hørende bolig, bifaldt universitetets rektor efter andragende af dr. Georg C. Brun og indstilling af institutbestyreren, professor, dr. med. Knud O. Møller, at dr. Georg C. Brun fremlejede sin tjenestebolig på institutet med undtagelse af eet værelse til en læge, der deltog i videnskabelige arbejder på institutet, mod en lejeafgift af 400 kr. årlig og således, at fremlejerens refunderede den betaling for varme og varmt vand, som blev indeholdt i dr. Bruns lønning (j. nr. 275a/43).

h. Det retsmedicinske institut.

1. Nyordning af institutets organisation og udvidelse af personalet.

Under 26. november 1938 indsendte institutets bestyrer, professor dr. med. Knud Sand følgende andragende til ministeriet:

Som det vil være ministeriet bekendt, fandt der i årene 1930—31 efter forudgående kommissionsbehandling en reorganisation sted af universitetets retsmedicinske institut, hvorved dette blev indrettet til på mere tilfredsstillende måde end tidligere at kunne varetage alle for justitsvæsenet nødvendige undersøgelser. Indtil da havde institutet ved siden af sin videnskabelige og undervisningsmæssige virksomhed varetaget de retslige undersøgelser uden egentlig officiel ordning (undtagen morgue-væsenet), men ved nyordningen organiseredes institutets virksomhed på en sådan måde, at det kunne virke som et systematisk led i justitsvæsenets, politiets og retternes arbejde; institutets

bygning og personale udvidedes, og der indførtes en ordning, hvorefter institutets ikke-universitetsmæssige arbejde blev honoreret særligt med gebyrer, som blev erlagt af de personer og institutioner, der benyttede institutets hjælp, og som indgik i statskassen. Om det nærmere angående denne nyordning henvises til redegørelsen i universitetets årbog for 1930—31, side 194 ff.

Pr. 1. april 1932, da nyordningen af institutet var tilendebragt, havde dette følgende personale — foruden universitetets professor i retsmedicin som institutets chef:

A. 1 inspektør,

1 fast videnskabelig assistent,

2 honorarlønnede, videnskabelige assistenter.

Disse 4 læger (prosektorer) har desuden honorarer af forskellig størrelse for deltagelse i bl. a. »døgtjeneste«, d. v. s. tilkaldelse af politiet gennem hele døgnet til personundersøgelser og andre undersøgelser ved indtræffende forbrydelser, ulykker m. v.

B. 1 fast, ikke-videnskabelig assistent,

1 honorarlønnet, ikke-videnskabelig assistent med årligt honorar af 2100 kr.,

1 regnskabsfører med årligt honorar af 1200 kr.,

1 vagtmester,

2 laboratorietjente (vagtmasteren og den ene laboratorietjent, begge bosiddende på institutet, oppebærer et honorar af 720 kr. årlig for vagttjeneste).

Imidlertid viste det sig snart, at institutet efter sin nye organisation blev over forventning stærkt benyttet af justitsvæsenet. Det øgede arbejde kom ikke blot af en almindelig stigning i antallet af de undersøgelser, som man havde regnet med ved nyordningens indførelse, men havde tillige sin årsag i indførelsen af undersøgelsesmetoder, der som en følge af nye videnskabelige opdagelser blev inddraget i retsvæsenets arbejdsområde.

I enkeltheder at gøre rede for stigningen af arbejdet må anses for uforment, da stigningen kan måles ganske sikkert gennem gebyrindtægternes størrelse. Gebyrindtægten var oprindelig anslået til 30 000 kr., men steg i de følgende år meget stærkt; allerede i finansåret 1931—32 steg den til 43 486 kr.; i finansåret 1933—34 steg den til 52 268 kr. og endelig i finansåret 1934—35 til 59 823 kr., altså en fordobling af den oprindelig budgetterede gebyrindtægt.

Det vil uden videre forstås, at institutet ikke uden yderligere forøgelse af sit personale kunne varetage det successivt stigende arbejde på tilfredsstillende måde. Således blev der allerede fra 1. november

1932 bevilget et beløb af 200 kr. pr. måned til antagelse af en serologisk uddannet læge til assistance ved blodtypebestemmelserne. Endvidere blev der fra 1. november 1933 bevilget et beløb af 175 kr. månedlig til antagelse af ikke-videnskabelig medhjælp ved blodtypebestemmelserne; endelig blev den hidtidige honorarlønnede, ikke-videnskabelige assistentstilling på normeringsloven for 1934—35 omdannet til en fast, ikke-videnskabelig assistentstilling.

Men dette var ikke tilstrækkelig; den stærke stigning af arbejdet og de nye undersøgelsesmetoder, der var taget i brug, nødvendiggjorde en fuldstændig reorganisation af arbejdet, som måtte gå ud på en deling af instituttet i afdelinger med deraf følgende udspecialisering af arbejdet; denne ordning ville kræve udvidelse i såvel bygningsmæssig som personalemæssig henseende. Herom stillede institutbestyreren forslag i skrivelse til undervisningsministeriet af 29. maj 1934, og ordningen, om hvis nærmere enkeltheder henvises til nævnte skrivelse (se universitetets årbog 1934—35, side 215), blev derefter gennemført på finans- og normeringsloven for 1935—36.

Pr. 1. april 1935 havde instituttet da følgende personale foruden professoren i retsmedicin, instituttets chef:

- A. Inspektøren, leder af den patologisk-anatomiske afdeling (herunder morgue-væsenet, obduktioner (inden- og udenbys), andre patologisk-anatomiske undersøgelser, effektundersøgelser m. v.) og afdelingen for undersøgelser for opdagelsespolitiet (af levende personer i volds- og drabssager, sædelighedssager, kliniske undersøgelser for spirituspåvirkning m. v., gerningsstedundersøgelser m. m.).
- 1 fast, videnskabelig assistent, leder af den biokemiske afdeling (herunder visse effektundersøgelser, blodalkoholanalyser, bakteriologiske undersøgelser m. v.).
 - 1 fast, videnskabelig assistent, leder af den serologiske afdeling (blodtypeundersøgelser, præcipitinundersøgelser m. v.).
 - 2 honorarlønnede videnskabelige assistenter, så godt som udelukkende til rådighed for den patologisk-anatomiske afdeling.

Hertil kom udgiftsmæssig de samme honorarer som ovenfor nævnte for døgntjeneste. Honorarernes antal blev forøget med et på 2400 kr. til den nye faste, videnskabelige assistent.

- B. 2 faste, ikke-videnskabelige assistenter.
- 1 regnskabsfører.
 - 1 vagtmester.
 - 2 laboratoriebetjente (herunder stadig de to ovennævnte honorarer for vagttjeneste à 720 kr. årlig).

Hertil kom fra 1. oktober 1935 en bevilling på 1800 kr. årlig til vederlag for en kvindelig kontormedhjælper for pasning af telefon og maskinskrivning og fra 1. april 1936 en bevilling på 2100 kr. til ansættelse af en honorarlønnet, ikke videnskabelig assistent ved den serologiske afdeling. Fra samme dato forhøjedes det institutets regnskabsfører tillagte honorar på 1200 kr. årlig til 1800 kr. årlig. Endelig måtte man fra 16. oktober 1937 antage en ikke-videnskabelig medhjælper til assistance den halve dag særlig i det serologiske laboratorium, hvilken ordning er godkendt også for indeværende finansår ved ministeriets skrivelse af 12. maj d. a.

Den indførte ordning med inddeling af institutet i afdelinger viste sig i den følgende tid at være særdeles heldig og — kan man nu efter de indvundne erfaringer sige — den eneste forsvarlige ordning. Den stigning i arbejdet, som er indtrådt siden 1935 ville institutet overhovedet ikke have kunnet tage, såfremt arbejdet ikke havde været organiseret på nævnte måde.

Som det fremgår af ovenanførte, var det kun det videnskabelige personale, som blev indordnet under afdelinger, men det viste sig i den forløbne tid, at en sådan inddeling af hensyn til en forsvarlig udførelse af arbejdet også måtte gælde det tekniske hjælpepersonale, de ikke-videnskabelige assistenter. Efterhånden som arbejdsområderne blev mere omfattende, og arbejdet indenfor de enkelte afdelinger blev mere og mere specielt ved ibrugtagen af nye undersøgelsesmetoder, foranlediget af videnskabelige fremskridt, måtte det ikke-videnskabelige personale på samme måde som det videnskabelige uddannes til det for hver afdeling specielle arbejde og udelukkende knyttet til bestemte afdelinger.

Imidlertid har nu institutets arbejde gennem de sidste tre år udvist en ny og meget stor stigning, som giver sig et adækvat udtryk i gebyrindtægterne. Disse har i de tre sidste finansår udgjort følgende:

1935—36.....	74 141 kr.
1936—37.....	79 284 -
1937—38.....	95 505 -

I de første 6 måneder (1. april—30. september) af indeværende finansår har gebyrindtægten udgjort 49 269 kr., hvilket vil svare til ca. 118 000 kr. på et år, altså atter en betydelig stigning.

Den stærke stigning i arbejdet, som disse indtægter er udtryk for, kan nøjere angives ved følgende oversigt over institutets undersøgelser i kalenderårene 1935—1936 og 1937:

	Obduk- tioner	Lig i la Morgue	Effekt- under- søgelser	Under- søgelser af levende personer	Blod- alkohol- analyser	Blodtype- bestem- melser
1935	239	518	100	403	568	927
1936	268	506	116	414	1201	851
1937	285	618	107	352	1819	1021
1938*)	c. 280	c. 650	c. 110	c. 400	c. 2350	c. 1400

*) Beregnet efter tallene indtil 1. oktober 1938.

Endvidere har institutet de seneste år taget et nyt arbejdsområde op, nemlig de antropologiske undersøgelser til brug i paternitetssager; disse undersøgelser er henlagt til den patologisk-anatomiske afdeling. De går ud på ved en omfattende undersøgelse og registrering af en lang række ydre karaktertræk, ved hvilke arvelige faktorer må formenes at gøre sig gældende, og ved sammenlignende undersøgelser mellem moder, barn og de udlagte fædre at søge skabt grundlag til vejledning angående paterniteten til det pågældende barn. Herunder anvendes bl. a. fotograferinger, optagelse af fingeraftryk m. v. Disse undersøgelser kræver i hver enkelt sag på grund af deres omfattende karakter en betydelig tid til deres udførelse; deres antal er endnu ikke stort, men de har i den senere tid vist en kendelig stigning, der må forventes at vedvare.

Som følge af de omtalte, nye stigninger i arbejdet på de fleste af institutets områder ser jeg mig nu atter nødsaget til at andrage om ansættelse af mere personale; uden dette kan institutet tydeligvis ikke fortsat påtage sig undersøgelser i så stort omfang og med den uomgængelige forsvarlighed, som alt retsmedicinsk arbejde kræver. Udvidelsen af personalet er tænkt foretaget indenfor de rammer, som er lagt for arbejdet ved inddeling i afdelinger:

a) Det videnskabelige personale.

Som rimeligt er, havde jeg oprindelig under overvejelserne herom tænkt mig at fortsætte med en udbygning af den bestående tredeling, nemlig:

Det patologisk-anatomiske arbejde og de kliniske undersøgelser samlet i een afdeling, det biokemiske arbejde i en anden og det serologiske arbejde i en tredje afdeling; hver afdeling under mit ansvar, ledet af en i de pågældende områder særlig uddannet, noget ældre medarbejder.

Imidlertid er der just nu, hvor en sådan plan lå færdig, indtrådt en ny situation, idet den nuværende leder af den serologiske afdeling (dr. med. Friedenreich) med overvejende sandsynlighed på grund af

pludseligt indtrufne omstændigheder inden længe, formentlig omkring 1. april forlader institutet.

Denne nye situation har givet anledning til fornyede, indgående overvejelser og forhandlinger, der har medført en væsentlig ændring i det oprindeligt tænkte forslag, der gik ud på opretholdelsen af de 3 lederstillinger med ansættelse af endnu 2 honorarlønnede, videnskabelige assistenter til disposition for den biokemiske og den serologiske afdeling, medens de 2 assistenter, institutet allerede besidder, beholdtes den kombinerede kliniske og patologisk-anatomiske afdeling.

Denne ordning ville sikkert være at foretrække, forsåvidt man havde en ældre ekspert, som kunne substituere den afgående leder af den serologiske afdeling. En sådan findes imidlertid i øjeblikket ikke, men forhåbentlig vil der være en yngre, egnet mand, der efter behørig uddannelse ad åre vil kunne overtage stillingen.

Under disse forhold har jeg måttet finde en løsning, der i øjeblikket måtte anses for den mest opportune og forsvarlige, og tillige billigere for statskassen, nemlig følgende:

Før den på grund af den stærke stigning i det biokemiske og det serologiske arbejde nødvendiggjorte ansættelse af en leder af den serologiske afdeling, forestod den nuværende leder af den biokemiske afdeling (dr. med. Andresen) både denne og den serologiske afdeling gennem flere år. I de år, hvor dr. Friedenreich har forestået den serologiske afdeling, har dr. Andresen fulgt udviklingen her i de mindste detaljer og i dr. Friedenreichs ferier og forfald vikarieret for ham i ledelsen af den serologiske afdeling.

Det vil derfor være en naturlig løsning som formentlig midlertidig foranstaltning at lade dr. Andresen overtage ledelsen af både den biokemiske og den serologiske afdeling; men selvsagt er dette udelukket, medmindre han i hver af de stærkt arbejdsbelastede afdelinger har en videnskabelig assistent, som dels kan udføre det daglige rutinearbejde, dels uddannes så forsvarligt, at disse assistenter under dr. Andresens forfald alene kan forestå arbejdet for hver af de respektive afdelinger.

I hvorvel institutet med denne ordning altså nødvendigvis må have 2 nye, honorarlønnede, videnskabelige assistenter, vil denne merudgift dog blive fuldtud opvejet gennem bortfald af den faste assistentstilling (dr. Friedenreich), der var påtænkt gjort til afdelingsleder.

Nødvendigheden af disse 2 nyansættelser fremgår ikke alene af det just fremførte, men ganske særligt deraf, at arbejdet i den biokemiske og serologiske afdeling efterhånden er blevet af så speciel natur, at det ikke længere lader sig forsvare at tage en tilfældig vikar til ferierne. De forskellige specialarbejder kan uomtvisteligt kun passes af særlig dertil uddannede folk.

I overensstemmelse hermed ansøges altså om ansættelse af endnu

2 honorarlønnede, videnskabelige assistenter med en årlig lønning af 3600 kr. + midlertidigt tillæg. Samtidig kan en tjenestemandsstilling som fast, videnskabelig assistent bortfalde.

b) Det ikke-videnskabelige personale.

Der vil kræves følgende ansættelser:

1) Ansættelse af en kontormedhjælper, lønnet efter finansministeriets regulativ af 8. februar 1936.

Ved siden af det laboratoriemæssige arbejde er det rent kontormæssige arbejde i tidens løb selvfølgelig blevet meget betydeligt. Det årlige antal af ekspeditioner ligger nu omkring 4500 (for 1937: 3636 journalekspeditioner, og for indeværende år indtil 10. september: 3154), til hvilke er knyttet et betydeligt regnskab. Dette føres af en særlig regnskabsfører, men alt det for regnskabet nødvendige journaliseringsarbejde har hidtil været fordelt på de forskellige kvindelige assistenter, der i forvejen er stærkt belastede med arbejde. Det har derved været meget vanskeligt at få arbejdet nøjagtigt og hurtigt udført, hvorfor institutet fra 1. juni d. å. som midlertidig foranstaltning efter forhandling med universitetets kurator har set sig nødsaget til at ansætte en sådan kontoruddannet kvindelig medhjælper til journaliseringsarbejde og til hjælp ved regnskabsarbejdet. Den pågældende aflønnes midlertidigt af institutets kasse. Denne foranstaltning har allerede vist sig overordentlig nyttig. Den pågældende er optaget af dette arbejde i den fulde arbejdstid, og ordningen har i høj grad konsolideret denne side af institutets kontorarbejde.

2) Ansættelse af en ny honorarlønnet, ikke-videnskabelig assistent med et årligt honorar af 2100 kr. + midlertidigt tillæg. Det er tanken, at den pågældende skal arbejde i den biokemiske afdeling, og ansættelsen nødvendiggøres af den overordentlige stigning i arbejdet. Institutet har allerede fra 1. juni d. å. efter forhandling med universitetets kurator set sig nødsaget til at antage en sådan assistent for en halv dag og fra 1. oktober med heldagsarbejde. Hun lønnes midlertidigt af institutets kasse.

3) Ansættelse af en ny honorarlønnet, ikke-videnskabelig assistent med et årligt honorar af 2100 kr. + midlertidigt tillæg. Det er tanken, at den pågældende skal arbejde i den serologiske afdeling, og ansættelsen nødvendiggøres af den stærke stigning i arbejdet. Ved ansættelsen af den pågældende kan det i henhold til ministeriets skrivelse af 12. maj 1938 bevilgede honorar af 87,50 kr. pr. måned til en halvdagsassistent bortfalde.

4) Ansættelse af en honorarlønnet laboratoriebetjent.

Den stærke stigning af det laboratoriemæssige arbejde og ikke mindre arbejdet med det stigende antal til instituttet indbragte lig har også medført en så betydelig forøgelse af vagtmesterens og laboratoriebetjentenes funktioner, at jeg må anse det for nødvendigt også af hensyn til de pårørendes betjening, at der ansættes endnu en laboratoriebetjent. Jeg vil ikke mene det nødvendigt endnu at oprette en tjenestemandstilling for en betjent, men vil anse det for tilstrækkeligt, at stillingen oprettes som honorarlønnet stilling med et årligt honorar af 3000 kr. Ved oprettelse af en sådan betjentstilling vil det formentlig ikke foreløbig blive påkrævet at søge bevilling til ekstraassistance under vagtmesterens og betjentenes sommerferie samt til søndagstjeneste, udgifter, der altså bortfalder.

Når disse nyansættelser er gennemført, vil instituttet og dets afdelinger råde over følgende personale foruden chefen:

Fælles for hele instituttet:

- 1 inspektør.
- 1 honorarlønnet regnskabsfører.
- 1 honorarlønnet kontormedhjælper (til journalisering).
- 1 honorarlønnet kontormedhjælper (til telefonpasning og maskinskrivning m. v.).
- 1 honorarlønnet, ikke-videnskabelig assistent (som er sekretær og laboratiemedhjælper for institutbestyreren).
- 1 vagtmester.
- 3 laboratoriebetjente.

a) Patologisk-anatomisk og klinisk afdeling med instituttets inspektør som leder.

- 2 honorarlønnede, videnskabelige assistenter.
- 1 fast, ikke-videnskabelig assistent.

b) Den biokemiske og den serologiske afdeling:

- 1 amanuensis (eller fast videnskabelig assistent), leder af disse afdelinger.

α) Den biokemiske afdeling:

- 1 honorarlønnet, videnskabelig assistent.
- 1 fast, ikke-videnskabelig assistent.
- 1 honorarlønnet, ikke-videnskabelig assistent.

β) Den serologiske afdeling:

- 1 honorarlønnet, videnskabelig assistent.
- 2 honorarlønnede, ikke-videnskabelige assistenter.

Når instituttet organiseres på denne måde, er imidlertid afdelingerne vokset til et sådant omfang og en sådan betydning, at jeg tillige

må anse det for tvingende nødvendigt, at afdelingsledernes ansættelsesforhold tages op til revision.

Under hensyn til det efterhånden meget betydelige, selvstændige og ansvarsfulde arbejde, de pågældende har, må det forekomme, at de er for lavt lønnede. Disse afdelingsledere må ganske sidestilles med afdelingsforstanderne på statens seruminstitut, hvis betydelige arbejde, ansvar og kvalifikationer m. m. efter mit skøn dog ingenlunde er større end dem, der kræves af lederne af retsmedicinsk instituts afdelinger, og det vil' utvivlsomt blive umuligt at fastholde eller få ansat fuldt kvalificerede læger i de pågældende to stillinger med de for øjeblikket gældende lønninger.

Medens disse stillinger som anført må parallelliseres med seruminstitutets afdelingsforstanderstillinger, adskiller de sig på den anden side stærkt fra universitetets øvrige inspektør- og assistentstillinger; deres indehaveres virksomhed består for størstedelen af udførelsen af en række nærmere afgrænsede undersøgelser, som væsentlig udføres for justitsvæsenet, og deres virksomhed er så omfattende, at størstedelen af deres arbejdskraft medgår hertil, således at de kun i begrænset omfang kan beskæftige sig med videnskabelige undersøgelser for instituttet og i langt ringere grad end andre videnskabelige assistenter ved universitetet har frihed til selv at tage de videnskabelige opgaver op, som de måtte ønske. Men hertil kommer med henblik på deres gagering særlig, at deres meget lange arbejdstid, der beslaglægger hele dagen, resp. døgnet, næsten ganske udelukker dem fra andre indtægtskilder (praksis m. v.). Det drejer sig kort sagt om stillinger for ældre, specielt kvalificerede læger, der i instituttets interesse bør være så vel aflagt, at indehaverne kan ønske dem som livsstillinger.

I henhold hertil skal jeg derfor indstille, at der på normeringsloven oprettes to nye stillinger som afdelingsledere ved universitetets retsmedicinske institut med en lønning af 7800 kr. årligt, stigende efter 5 års tjeneste til 8400 kr., samt at der tillægges disse to tjenestemænd et årligt bestillingstillæg på 3000 kr. hver, under hensyn til de ovenanførte særlige omstændigheder, der knytter sig til afdelingsledernes arbejde.

Samtidig kan en nuværende stilling som fast, videnskabelig assistent (i øjeblikket amanuensis) og ligeledes inspektørstillingen i sin nuværende form nedlægges.

Med hensyn til de ekstrahonorarer, der er knyttede til de videnskabelige stillinger, bemærkes følgende:

Indledningsvis skal jeg anføre, at der ved nyordningen i sin tid tillagdes institutbestyreren et årligt honorar på 6000 kr., dels i stedet for de sportler, han på dette tidspunkt oppebar, dels som vederlag for det særlige arbejde som ansvarlig leder af samtlige instituttets sociale funktioner. Dette honorar ændredes senere til 4800 kr.

Under hensyn til, at institutets sociale arbejde naturligvis også for institutbestyreren som øverste ansvarshavende er blevet flerdoblet, vil det formentlig findes rimeligt at bringe dette honorar op til dets oprindelige størrelse, altså fra 4800 kr. til 6000 kr. årligt.

Der må som hidtil findes to honorarer à 900 kr. for udvidet deltagelse i undervisningen. Det ene af disse er imidlertid inddraget, da den øjeblikkelige indehaver er amanuensis, men dette er betinget af den særlige ordning, der blev truffet ved oprettelsen af amanuensisstillingerne som advancementsstillinger for de faste, videnskabelige assistenter ved tjenestemandsløven af 31. marts 1931, og bortfaldet må derfor ophøre i det øjeblik, hvor der ikke længere findes nogen amanuensis ved institutet, således at det er institutbestyreren overladt at placere de to honorarer på to af det videnskabelige personale (enten afdelingslederne eller assistenterne), alt efter hvilke personer der bedst egner sig til det pågældende undervisningsarbejde (jfr. betænkning ang. institutet af 1. november 1928, side 41 øverst).

Der findes endvidere 5 honorarer for »døgtjeneste«, nemlig et på 2700 kr., som er tillagt institutets inspektør, 3 à 2400 kr., som er tillagt institutets 2 faste, videnskabelige assistenter og den ældste videnskabelige, honorarlønnede assistent, samt et på 600 kr., som er tillagt institutets yngste, honorarlønnede, videnskabelige assistent.

Den nuværende ordning, hvorefter inspektøren også har skullet deltage i institutets regelmæssige døgtjeneste-turnus på lige fod med de øvrige assistenter, har voldt en del besvær. Vanskelighederne har været tilstede ikke blot i tilfælde, hvor chefen er fraværende på grund af ferie, bortrejse eller andet forfald, men også under det daglige arbejde. Inspektørens forretninger er med institutets voksende størrelse og det forøgede personale blevet betydeligt mere omfattende, og han bliver som leder af den afdeling, der beskæftiger sig med personundersøgelser og gerningsstedundersøgelser, ofte tilkaldt udenfor institutets almindelige arbejdstider, således i det hele og store i alle alvorlige sager. Endvidere overtager han chefens institutmæssige forretninger under dennes ferie eller forfald.

Den omtalte vanskelighed med inspektørens deltagelse i døgtjeneste-turnus må siges i det hele at gælde afdelingslederne.

De får et så stort arbejde og et så betydeligt ansvar med ledelsen af deres afdelinger, at disse stillinger ikke bør kombineres med døgtjeneste-turnus med dens stadige afbrydelser i det regulære arbejde. Dertil kommer, at afdelingsledelsen af den biokemiske og den serologiske afdeling efter sagens natur i reglen vil være besat med ældre læger med en lang, væsentlig ren teoretisk laboratorieuddannelse, der ligger udenfor de rent praktiske krav, som »døgtjenesten« stiller; sådanne læger vil være uegnede til denne funktion.

Det skal i forbindelse med »døgtjenesten« bemærkes, at antallet

af kliniske undersøgelser for opdagelsespolitiet og gerningsstedundersøgelser, der udgør den væsentligste del af døgntjenestearbejdet, er mere end fordoblet, siden de ovenfor nævnte honorarer fastsattes ved institutets omordning 1931, og det er efterhånden sådan, at den vagthavende læge i den uge, hans døgntjeneste efter den nugældende ordning varer, må indfinde sig på institutet 4—5 nætter for at foretage undersøgelser.

Man skal derfor foreslå, at inspektøren fritages for deltagelse i den regelmæssige døgntjeneste-turnus på lige fod med de øvrige assistenter, således at han er helt til rådighed for sin inspektørtjeneste, herunder også opsynet med assistenternes døgntjenestefunktioner og accidental direkte deltagelse i denne. Ligeledes bør den anden afdelingsleder fritages for deltagelse i døgntjenesten med ovenstående motivering.

Det vil uden en meget væsentlig personaleforøgelse ikke være muligt at indføre en ordning med skiftende dag- og nattjeneste for lægerne, men jeg vil anse det for forsvarligt, at døgntjeneste-turnus fremtidig fordeles mellem 4 læger, hvortil som ovenfor nævnt kommer inspektørens ledende medvirken ved arbejdet.

Døgntjenesten bør altså under inspektørens ledelse besørges af de 4 honorarlønnede, videnskabelige assistenter (af hvilke de to tillige skal deltage i de udenbys obduktioner).

Af de ovennævnte 5 honorarer foreslås i henhold til foranstående det ene på 2700 kr. ophævet, medens de øvrige 4 (3 à 2400 kr. og 1 à 600 kr.) foreslås bibeholdt, således at de tillægges de 4 honorarlønnede assistenter, idet det ene på 600 kr. forhøjes til 2400 kr.

Sluttelig skal man om institutets inspektørstilling bemærke følgende:

Af den foranstående udvikling vil det uden videre forstås, at hele institutets organisation fortsat vil kræve, at en af afdelingslederne fungerer som inspektør (souschef), jfr. betænkning angående en nyordning vedrørende universitetets retsmedicinske institut af 1. november 1928, side 40 midten.

Efter den foranstående ordning ophæves imidlertid denne stilling i sin nuværende form og omdannes til en stilling som afdelingsleder med inspektørfunktion.

Efter alt hvad der er fremsat om denne funktion, der pålægger dens indehaver et udover afdelingsledelsen yderligere stort arbejde og ansvar, må der nødvendigvis tillægges inspektøren et rimeligt honorar herfor.

Alt taget i betragtning vil jeg foreslå et honorar på 1800 kr. for inspektørtjenesten.

Idet jeg hermed indgiver denne ansøgning til ministeriet, skal jeg tillade mig at tilføje, at institutet selv efter de foreslåede nyansættel-

ser og gageændringer — såvidt man har kunnet udregne — med sit betydelige indtægtsbudget stadig vil blive en i sig selv hvilende statsinstitution.

Dette andragende, som var anbefalet af det lægevidenskabelige fakultet, blev af universitetet under 23. december 1938 indsendt til ministeriet til gennemførelse på finanslov og normeringslov for finansåret 1939—40.

Undervisningsministeriet meddelte under 6. marts 1939, at man ikke havde ment at kunne gennemføre forslagene som ansøgt allerede på finanslov og normeringslov for 1939—40. Institutbestyreren ansøgte da under 11. marts 1939 om, at en del af de ansøgte bevillinger måtte træde i kraft allerede fra 1. april 1939, idet han anførte, at det ikke uden disse bevillinger ville være muligt at gennemføre institutets arbejde på forsvarlig måde. De af institutbestyreren ansøgte bevillinger blev da gennemført på tillægsbevillingsloven for finansåret 1939—40 og på finansloven for 1940—41; herom henvises til beretningen i universitetets årbog for 1939—40, side 185—86.

Efter institutbestyrerens indstilling gentog universitetet forslaget om hele nyordningen til normeringsloven for 1940—41 og 1941—42, men forslaget blev stadig ikke fremmet.

I en skrivelse af 21. oktober 1941 ansøgte institutbestyreren på ny om, at nyordningen måtte blive gennemført på normeringslov for 1942—43. Han redegjorde nærmere for den betydelige stigning i institutets arbejde, som var indtrådt siden 1938 og som havde bevirket, at institutets indtægt af gebyrer for undersøgelser var steget fra ca. 110 000 kr. i finansåret 1938—39 til et beløb, der for finansåret 1941—42 kunne anslås til ca. 230 000 kr. Til nærmere motivering for, at institutet nødvendigvis nu måtte organiseres i 3 selvstændige afdelinger og at der måtte ansættes en afdelingsleder for *hver* af disse tre afdelinger, anførte professor Sand følgende:

Som følge af den overordentlige stigning i arbejdets i forvejen store omfang og den i forbindelse hermed stedfindende bygningsudvidelse*), bl. a. baseret på arbejdets 3-deling, må nødvendigvis nu den omnormering af lederstillingerne ved institutets tre afdelinger, om hvilken jeg stillede forslag i 1938, gennemføres, for at institutet fortsat på betryggende og forsvarlig måde skal kunne udføre sine mangeartede, ansvarsfulde funktioner, særlig for justitsvæsenet.

Til nærmere motivering herfor skal følgende anføres:

- 1) Institutets arbejde er nu så omfattende, at det er ganske umuligt for chefen i enkeltheder at lede alle de forskelligartede undersøgelser, som udføres, og som derfor i hovedsagen må foregå på afdelingslederes ansvar under chefens overledelse.

*) se herom Universitetets årbog for 1941-42, side 191 ff.

- 2) Stillingerne som ledere af institutets afdelinger har efter institutets udvikling ganske tabt karakteren af de sædvanlige stillinger for universitetets underordnede videnskabelige personale. Det drejer sig nu om stillinger, hvis indehavere næsten udelukkende har til opgave at lede bestemte kategorier af undersøgelser for justitsvæsenet.
- 3) Der kræves til disse stillinger en ganske bestemt indsigt indenfor specielle områder, betydelige særkvalifikationer, som kun kan opnås gennem langvarig uddannelse i og beskæftigelse med den pågældende videnskabsgren. De må betragtes som livsstillinger, og det vil være ugørligt at få ansat eller fastholde kvalificerede personer i disse stillinger, medmindre der indføres en aflønning, svarende til stillingernes betydning.

Af disse grunde må de pågældende stillinger i det mindste side-stilles med afdelingsforstandere ved statens seruminstitut og i hvert fald lønnes som disse.

I ansøgningen af 24. november 1938 var der kun regnet med oprettelse af 2 afdelingslederstillinger, nemlig een for den patologisk-anatomiske og den kliniske afdeling og een fælles for begge de to øvrige afdelinger, nemlig den biokemiske afdeling og den serologiske afdeling. Det vil imidlertid nu ikke længere være muligt eller forsvarligt at lade een afdelingsleder varetage begge de sidstnævnte afdelinger, dels på grund af det voksende arbejde, dels og særlig på grund af den fortsatte udvikling indenfor videnskaben, hvorved det vil være ugørligt for en enkelt mand at overse og fuldtud beherske alle de felter, der hører under begge afdelinger; dertil kommer, at en udvidelse af det i tilslutning til de retslige obduktioner m. v. nødvendige bakteriologiske arbejde har vist sig stærkt påkrævet og vil kunne gennemføres med den bygningsudvidelse, som for tiden finder sted. Endelig må en række arbejdsfelter indenfor de biokemiske og biofysiske områder nødvendigvis tages op.

Efter at institutbestyrerens indstilling under 9. december 1941 var blevet indsendt til ministeriet, meddelte dette under 23. februar 1942, at man ikke havde set sig i stand til at gennemføre forslaget på normeringsloven for 1942—43. Institutbestyreren indstillede da i en skrivelse af 23. maj 1942 påny forslaget til gennemførelse på normeringsloven og finansloven for 1943—44 og stillede desuden forslag om følgende midlertidige foranstaltninger fra den 1. juli 1942, på hvilket tidspunkt den tidligere omtalte bygningsudvidelse på institutet var fuldført:

1. Ved nybygningens ibrugtagen må den 3. afdelingslederstilling for den biokemisk-biofysiske afdeling besættes; det foreslås, at lederen konstitueres i den for tiden med vikar besatte, faste assistentstilling,

men for at det overhovedet skal være muligt at få en virkelig kvalificeret person til denne ansvarsfulde lederstilling, må der tillægges den pågældende et lederhonorar på 3000 kr.

2. Under henvisning til det ovenfor og i tidligere skrivelser anførte om det ledende og højt kvalificerede arbejde og ansvar, der er pålagt de 2 i øjeblikket som afdelingsledere fungerende læger, må jeg anse det for absolut påkrævet, at der også tillægges hver af disse et midlertidigt lederhonorar på 3000 kr. Uden denne ordning vil man anstændigvis ikke kunne pålægge de pågældende læger, der i henholdsvis 19 og 11 år har været i institutets tjeneste, fortsat at udføre det store, krævende og højt kvalificerede lederarbejde.

3. Der må søges et honorar på 3600 kr. + midlertidigt tillæg til lønning af en honorarlønnet assistent, idet en sådan assistent for tiden vikarierer i den faste assistentstilling, som ved den midlertidige ordning foreslås besat med den nye 3. afdelingsleder.

Efter at forslaget af universitetet påny var blevet indsendt til ministeriet, tilskrev dette under 26. november 1942 universitetets kurator således:

Med henvisning til hr. kuratorens skrivelse af 15. juni d. å. (j. nr. 56h/41) vedrørende personaleforholdene på universitetets retsmedicinske institut skal man efter stedfunden brevveksling med finansministeriet herved meddele, at ministeriet vil være sindet på forslaget til normeringsloven for 1943—44 at stille forslag om oprettelse af 3 tjenestemandstillinger som afdelingsledere ved retsmedicinsk institut med lønning 7800 kr., stigende efter 5 år til 8400 kr., mod nedlæggelse af en stilling som inspektør og to stillinger som fast videnskabelig assistent.

Endvidere vil man være sindet at stille forslag om oprettelse af en stilling som laborant mod nedlæggelse af en stilling som laboratoriebetjent.

Det bemærkes, at ministeriet af principielle grunde og hensynet til konsekvenserne ikke ser sig i stand til at søge hjemlet bestillingstillæg à 3000 kr. udover den faste lønning til afdelingslederne, der imidlertid i stedet herfor passende vil kunne vederlægges med honorarer på finansloven på 2700 kr. + midlertidigt tillæg årlig for særligt undervisningsarbejde.

Man skal dernæst meddele, at ministeriet med finansministeriets tilslutning yderligere kan tiltræde, at der fra 1. november d. å. at regne antages en afdelingsleder ved institutet, der, indtil stilling oprettes ved normeringslov, aflønnes af medhjælpskontoen med en lønning, svarende til den lønning, den pågældende ville oppebære som tjenestemand, samt at der tillægges institutets inspektør og amanuensis hver et vederlag een gang for alle på 1000 kr. for deres arbejde under

særlige forhold, således at de herved foranledigede udgifter afholdes på forventet tillægsbevilling for indeværende finansår.

Herefter blev der på normeringsloven for finansåret 1943—44, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg A., sp. 3137—38 og 3228, oprettet 3 stillinger som afdelingsledere ved universitetets retsmedicinske institut med årlig lønning 7800 kr., stigende efter 5 år til 8400 kr., således at samtidig stillingen som inspektør og to stillinger som faste videnskabelige assistenter ved institutet blev nedlagt; endvidere blev en stilling som laboratoriebetjent omdannet til en stilling som laborant. Efter indstilling af institutbestyreren, professor, dr. med. Knud Sand, det lægevidenskabelige fakultet og universitetets rektor bemyndigede ministeriet under 17. februar 1943 institutbestyreren til at antage cand. polyt. et mag. scient. Frank Lundquist som afdelingsleder ved institutet fra den 15. s. m. at regne, således at han, indtil stillingens oprettelse på normeringsloven for 1943—44, blev aflønnet af medhjælpssummen med en lønning, der svarede til den lønning, han ville komme til at oppebære som tjenestemand. Om endelig ansættelse i de nye afdelingslederstillinger er meddelt foran side 42.

På finansloven for 1943—44, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg B., sp. 649—52 blev der herefter under universitetets konto 4 B. Andre honorarer, tilvejebragt hjemmel for de bevillinger, som udkrævedes til nyordningens fuldstændige gennemførelse udover de bevillinger, som allerede var blevet gennemført fra den 1. april 1939, jfr. universitetets årbog for 1939—40, side 185—86. Det til den tidligere inspektør bevilgede honorar af 2700 kr. årlig for vagttjeneste bortfaldt; der bevilgedes et honorar på 1800 kr. årlig til den afdelingsleder, som tillige skulle fungere som inspektør og souschef på institutet; der optoges en bevilling på 3600 kr. årlig til lønning af en ny honorarlønnet videnskabelig assistent ved institutet, og endelig forhøjedes et honorar for vagttjeneste på 600 kr. årlig til 2400 kr. årlig, således at der ialt blev til rådighed 4 honorarer à 2400 kr. årlig for vagttjeneste at tillægge institutets 4 honorarlønnede videnskabelige assistenter. Hjemmel for de tre til afdelingslederne bevilgede honorarer på 2700 kr. årlig for særligt undervisningsarbejde, som altså trådte i stedet for de af institutbestyreren foreslåede bestillingstillæg på 3000 kr. årlig + de to hidtil bevilgede honorarer på 900 kr. årlig for udvidet deltagelse i undervisningen, tilvejebragtes dog først på finansloven for 1944—45, jfr. forslaget til finanslov sp. 1835—36 og på tillægsbevillingsloven for finansåret 1943—44. Den i nyordningen foreslåede forhøjelse af institutbestyrerens honorar for ledelsen af institutets retslig-socialt forretninger med 1200 kr. fra 4800 kr. til 6000 kr. blev ikke bevilget.

Da lederen af institutets biokemiske afdeling, amanuensis, dr. med. P. H. Andresen fortsat indtil nyordningens ikrafttræden pr. 1. april 1943 varetog ledelsen af institutets serologiske afdeling, bifaldt mini-

steriet under 22. december 1942 efter indstilling af institutets bestyrer, professor, dr. med. Knud Sand og universitetets rektor og kurator, at der af universitetets konto 7. Vederlag een gang for alle blev udbetalt ham et vederlag på 800 kr. for dette hverv i finansåret 1942—43, jfr. universitetets årbog for 1939—40, side 186, 1940—41, side 231 og 1941—42, side 193 (j. nr. 11a/38 og 11d/39).

2. Andre sager.

På finansloven for 1943—44, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg A., sp. 1847—48, forhøjedes institutets annuum (universitetets konto 14, underkonto 25) med 5000 kr. fra 23 000 kr. til 28 000 kr. af hensyn til forøgede driftsudgifter.

På finansloven for 1943—44, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg A., sp. 1857—58, optoges under universitetets konto 24. Overordentlige udgifter en bevilling på 10 000 kr. til opsætning af et nyt hegn ved institutet.

i. Det hygiejniske institut.

Efter andragende af institutets bestyrer, professor, dr. med. L. S. Fridericia, blev der af universitetets konto 14, underkonto 44. Rådighedssum til afholdelse af særlige udgifter for universitetets instituter for finansåret 1942—43 stillet et beløb af 855 kr. til rådighed til anskaffelse af en ny skrivemaskine til institutet (j. nr. 63/d42).

Under 28. april 1943 blev der meddelt laboratoriebetjent ved institutet Ingvar M. Jensen afsked efter ansøgning på grund af alder med pension fra den 31. maj 1943 at regne. I hans sted ansatte universitetets kurator under 1. juni 1943 Edvard Zimmermann som laboratoriebetjent på prøve ved institutet fra nævnte dato at regne (j. nr. 223a/43).

j. Det medicinsk-historiske museum.

På tillægsbevillingsloven for finansåret 1942—43, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg A., sp. 4607—08, og tillæg B., sp. 1283—86, optoges under museets annuum (universitetets konto 14, underkonto 29) dels en bevilling på 4500 kr. til konservering af dele af museets samlinger dels en bevilling på 2000 kr. til ekstraordinære indbindingsarbejder (j. nr. 105a/43 og 148/42).

k. Det biokemiske institut.

På normeringsloven for 1943—44, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg A., sp. 3229, oprettedes en stilling som fast videnskabelig assistent ved institutet mod samtidig nedlæggelse af en stilling som

honorarlønnet videnskabelig assistent. Om denne sag henvises til det lægevidenskabelige fakultets indstilling af 25. marts 1938 (universitetets årbog for 1938—39, side 158 ff.) om forskellige bevillinger til udvidelse af undervisningen, derunder om oprettelsen af denne assistentstilling, som foreløbig fra 1. april 1939 blev oprettet som en honorarlønnet videnskabelig assistentstilling (j. nr. 234/39).

Om ansættelse i den nye stilling, se ovenfor side 45.

l. Det psykiatriske laboratorium.

På finansloven for 1943—44, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg A., sp. 1857—58, bevilgedes under universitetets konto 5. Medhjælp, et beløb af 1500 kr. til dækning af udgifterne ved arvebiologiske undersøgelser, som hidtil havde været udført for en bevilling fra The Rockefeller foundation.

m. Institutet for human arvebiologi og eugenik.

På normeringsloven for 1943—44, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg A., sp. 3230, oprettedes en stilling som laboratorietjent ved instituttet mod bortfald af en medhjælpssum på 3000 kr. I denne stilling ansatte universitetets kurator efter institutbestyreren, direktør dr. med. Tage Kems indstilling Julius Skovbjerg Andersen fra den 1. maj 1943, idet dennes forudgående virksomhed som medhjælpslønnet laboratorietjent trådte i stedet for aspiranttjeneste (j. nr. 214/42).

n. Universitetets kliniker.

Frk. Inge Kjærgaard meddeltes afsked efter ansøgning fra stillingen som honorarlønnet ikke-videnskabelig assistent ved rigshospitalets afdeling D fra den 1. juni 1943. I den derved ledigblevne stilling ansattes fra samme dato at regne frk. Karen Agnete Sølling (j. nr. 248/43).

Fru Gudrun Hammer meddeltes afsked efter ansøgning fra stillingen som honorarlønnet ikke-videnskabelig assistent ved rigshospitalets afdeling G. fra den 1. juli 1943. I den derved ledigblevne stilling ansattes fra samme dato at regne frk. Ingrid Møller (j. nr. 269/43).

o. Det musikvidenskabelige laboratorium.

Under 6. marts 1942 indgav laboratoriets bestyrer, professor, dr. phil. Erik Abrahamsen et andragende om forhøjelse af laboratoriets annum med 700 kr. årlig fra 3570 kr. til 4270 kr. Andragendet var motiveret med, at der, når laboratoriets faste udgifter var udredet,

nemlig 2750 kr. i husleje og ca. 400 kr. for leje af et flygel og et kammerpiano samt for vedligeholdelse af laboratoriets øvrige instrumenter, kun blev et beløb af ca. 300 kr. tilbage til indkøb af noder, bøger, grammofonplader, indbinding, kontorartikler m. v. Ved behandling af dette andragende i Konsistoriums forretningsudvalg anså man det for mere hensigtsmæssigt at stille et beløb til rådighed til udredelse af restkøbesummen for det ovennævnte flygel og kammerpiano, og til dette formål blev der af universitetets konto 14, underkonto 44, rådighedssum til afholdelse af særlige udgifter for universitetets instituter, bevilget et beløb af 2081 kr. (j. nr. 63e/42).

Efter andragende af laboratoriets bestyrer blev der af samme konto stillet et beløb af ialt 722,25 kr. til rådighed til anskaffelse af reoler, skabe og andet inventar til laboratoriet (j. nr. 175b/42).

p. Det ægyptologiske laboratorium.

Under 25. november 1938 indgav laboratoriets tidligere leder, lektor, dr. phil. H. O. Lange og dets nuværende leder, docent, dr. phil. C. E. Sander-Hansen følgende andragende:

I anledning af, at Carlsbergfondet påtænker at skænke sin store papyrussamling til universitetet og allerede har deponeret den i ægyptologisk laboratorium, tillader vi undertegnede os at fremkomme med følgende redegørelse for samlingens indre og ydre værdi og for de opgaver, som den stiller i retning af konservering, opbevaring og administration.

Samlingen blev for en del år siden erhvervet gennem en af medundertegnede Langes videnskabelige forbindelser i Kairo. Prisen var, også efter den tids priser, overordentlig moderat, og dens pengeværdi er nu, da priserne er steget stærkt, og da der kommer færre og færre papyri på det åbne marked, idet museet i Kairo i størst mulig udstrækning lægger beslag på, hvad der findes, så stor, at det ville være umuligt at erhverve en sådan samling for mindre end ca. 300 000 kr.

Den udgør en hoveddel af et af de største papyrusfund, der i mange år er gjort i Ægypten, en anden mindre del findes i Italien. Samlingen bestod ved modtagelsen af mange tusinde fragmenter, repræsenterende adskillige hundrede håndskrifter. Den består af tre dele: hieratiske tekster, demotiske litterære tekster samt demotiske dokumenter (kontrakter, breve, lister o. s. v.).

Samlingen blev først overgivet til papyruskonservator dr. H. Ibscher i Berlin til konservering. Han præparerede en lille del, hvorfor han fik et honorar på 1000 Rm. Derefter har mag. art. A. Volten overtaget konserveringen, som han udfører med den største omhu og dygtighed. Han har efter 1½ års ihærdigt arbejde fuldendt den foreløbige behandling (glatningen) af fragmenterne af de demotiske litte-

rære tekster og er nu fuldt optaget af sorteringen, så at fragmenterne af samme håndskrift findes sammen. Det næste stadium i behandlingen vil være at opbygge så meget som muligt af håndskrifterne ved hjælp af de mange større og mindre fragmenter, et arbejde, der kræver et skarpt øje, den største tålmodighed og dygtighed til at læse den vanskelige skrift og forstå indholdet. Mag. Volten ejer disse egenskaber i fremragende grad.

De hieratiske tekster og de demotiske dokumenter venter endnu på at blive behandlet på denne måde.

Samlingens indre værdi er endnu uberegnelig. Den er en af de mest alsidige papyrussamlinger i verden og omfatter religiøse tekster, en stor række hidtil ukendte demotiske fortællinger, medicinske, matematiske, astronomiske, astrologiske og moralske tekster, kontrakter og breve foruden mange tekster, der endnu er ret gådefulde. Samlingen vil, når det store konserverings- og ordningsarbejde engang ad åre er fuldendt, komme til at få den største betydning for videnskaben, idet den på mange områder udvider og uddyber vort kendskab til det ægyptiske ånds- og kulturliv. Universitetets ægyptologiske laboratorium vil ved den nå op i rang med de store papyrussamlinger i de store udenlandske museer og få et internationalt format.

Vi gør yderligere opmærksom på, at vi har fem danske ægyptologer, der hver på sit område er kompetente til at studere og udtømmende behandle de i samlingen værende papyri, men at samlingen er så stor, at den giver stof til det videnskabelige arbejde i årtier. To af samlingens stykker er allerede udgivne og har givet anledning til værdifulde undersøgelser, andre er for tiden under bearbejdelse.

Det turde være givet, at denne samling ikke blot stiller store krav til forskerne, men at den også stiller visse krav til universitetet i rent praktisk henseende. Vi tillader os at pege på de vigtigste af disse.

1) Samlingen må opbevares sikkert og forsvarligt. Den beror for tiden i skabe af træ. Det er vort håb, at laboratoriet til sin tid kan få et bedre lokale, hvor samlingen kan anbringes i brandfri skabe, efterhånden som konserveringen skrider frem, og de enkelte håndskrifter kan anbringes under glas.

2) Konserveringen må fortsættes og tilendebringes. Det vil kræve adskillige års ihærdigt arbejde og en særlig kvalificeret arbejdskraft. Derefter må den katalogiseres, hvilket kræver store palæografiske og sproglige kundskaber. Endelig må den administreres til gavn for videnskaben; den kan få stor betydning for universitetsarbejdet, og den vil komme til at spille en betydelig rolle i den internationale videnskab. Laboratoriets forstander vil ikke kunne magte de krav, som samlingen stiller og må have hjælp. Allerede nu er der en række arbejder med biblioteket (et systematisk katalog), fotografisamlingen (ordning og katalogisering) og samlingen af papiraftryk, som ikke har kunnet

overkommes. Papyrussamlingen vil i en lang årrække kræve en hel og udelt arbejdskraft.

Vi tillader os derfor at henstille, at universitetet fra den 1. april 1939 søger oprettet en stilling som videnskabelig assistent ved laboratoriet med den sædvanlige årsløn, og at denne stilling besættes med mag. art. Aksel Volten.

Mag. Volten er i en sjælden grad skabt til denne stillings forskellige funktioner. Hans arbejde ved samlingen, der har været lønnet med et beskedent honorar af Carlsbergfondet, har været fortræffeligt. Han har allerede en værdifuld videnskabelig produktion bag sig og vil ofre sig udelt for de opgaver, som samlingen stiller, og som stillingen kræver opfyldt. Vi tænker os, at han skal være samlingens ansvarshavende konservator og administrere den i samråd med laboratoriets forstander. Ad åre, når katalogisering og konservering er tilendebragt, vil han også på anden måde kunne tjene laboratoriets opgaver ikke mindst ved de store leksikale arbejder, der har optaget den danske ægyptologi i en årrække, og som allerede har skaffet laboratoriet et enestående arbejdsmateriale.

Dette andragende blev anbefalet af det filosofiske fakultet til fremme på finanslovsforslaget for 1940—41, men der blev ikke af universitetets rektor og kurator stillet noget forslag herom. Forslagsstillerne og fakultetet gentog da andragendet, og efter at dette var blevet indsendt til ministeriet, blev der på finansloven for 1943—44, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg A., sp. 1837—38, under universitetets konto 4 B. Andre honorarer, optaget en bevilling på 3600 kr. årlig + midlertidigt tillæg til honorering af en videnskabelig assistent ved universitetets ægyptologiske laboratorium (j. nr. 208a/39).

Om stillingens besættelse med dr. Volten, som i 1941 erhvervede den filosofiske doktorgrad, se ovenfor side 50.

q. Det fonetiske laboratorium.

Efter andragende fra laboratoriets bestyrer, professor, dr. phil. Louis Hjelmslev blev der af universitetets konto 14, underkonto 44, rådighedssum til afholdelse af særlige udgifter for universitetets institutter stillet et beløb af 1141,60 kr. til rådighed for laboratoriet til anskaffelse og opstilling af et pladespilleapparat til brug ved demonstration af grammofonplader i forbindelse med forelæsninger og øvelser i sprogfagene (j. nr. 207a/43).

r. Laboratoriet for færøsk sprog og kultur.

Efter andragende af 12. september 1942 fra docent i færøsk, dr. phil. Chr. Matras og med anbefaling fra det filosofiske fakultet blev

der i efteråret 1942 i universitetets ejendom St. Pederstræde 19 indrettet et lokale til studiet af færøsk sprog og kultur (j. nr. 337/42).

s. Den botaniske have.

Under 8. oktober 1942 bifaldt universitetet efter indstilling fra havens direktør, professor, dr. phil. Knud Jessen og universitetets rektor og kurator, at der under universitetets konto 24. Overordentlige udgifter, blev stillet et beløb af ialt 180 000 kr. fordelt på 3 år til rådighed til istandsættelse af havens væksthuse. Hjemmel for bevillingen blev givet på tillægsbevillingsloven for 1942—43 med 30 000 kr., jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg A., sp. 4609—10 og med 75 000 kr. på finansloven for 1943—44, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg B., sp. 121—22, således at restbeløbet ville være at optage på finansloven for 1944—45 (j. nr. 15e/42).

Under 8. december 1942 bifaldt ministeriet efter indstilling fra havens direktør, professor, dr. phil. Knud Jessen og universitetets rektor og kurator, at der under universitetets konto 24. Overordentlige udgifter, blev stillet et beløb af 5100 kr. til rådighed til istandsættelse og omlægning af havens gange. Hjemmel for bevillingen blev tilvejebragt på tillægsbevillingsloven for 1942—43, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg A., sp. 4607—08 (j. nr. 15f/42).

På tillægsbevillingsloven for 1942—43, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg A., sp. 4607—08, optoges under universitetets konto 24. Overordentlige udgifter, en bevilling på 6000 kr. til murreparationer ved havens væksthuse.

Efter andragende fra havens direktør, professor, dr. phil. Knud Jessen og universitetets rektor og kurator blev der på tillægsbevillingsloven for 1942—43, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg A., sp. 4609—10, under universitetets konto 24. Overordentlige udgifter, bevilget et beløb af 9234 kr. til anskaffelse af 3 blokke herbarieskabe til botanisk museum til opbevaring af to store, af apoteker C. E. O. Jensen og fhv. bibliotekar, dr. phil. Fr. Børgesen skænkede samlinger (j. nr. 15b/42).

Efter andragende af professor, dr. phil. Knud Jessen blev der af universitetets konto 14, underkonto 44, rådighedssum til afholdelse af særlige udgifter for universitetets instituter for finansåret 1943—44 stillet et beløb af 1000 kr. til rådighed som tilskud til dækning af udgifterne ved en større botanisk ekskursion med de studerende i juni 1943 (j. nr. 328/42).

Under 29. december 1942 meddelte universitetets rektor havebrugskandidat, frk. Karen Margrethe Olsen afsked efter ansøgning som honorarlønnet gartnerassistent ved haven fra den 31. s. m. at regne;

som vikar i stillingen i tiden 1. januar—31. marts 1943 antoges havebrugskandidat Helge Schultz (j. nr. 15g/42).

Under 4. marts 1943 ansatte universitetets rektor havebrugskandidaterne Helge Schultz og Rasmus Th. Christiansen som honorarlønnede gartnerassistenter ved haven for eet år fra den 1. april 1943 at regne (j. nr. 15a/43).

t. Det zoologiske museum.

Som meddelt foran side 35 blev der fra den 1. oktober 1942 taget et nyt varmekværk i brug for universitetets bygninger på Frue Plads og i omliggende gader. Kedelrummet til dette varmekværk blev anbragt i zoologisk museums kælder, og det blev herved nødvendigt at inddrage et rum, som hidtil havde været benyttet til opbevaring af museets fiskesamling. For at få plads til denne blev det nødvendigt at inddrage tjenesteboligen for museets portner, en bolig som iøvrigt ikke efter den seneste byggelov opfyldte de i loven stillede betingelser for boligernes beliggenhed. Efter indstilling fra universitetets kurator bifaldt ministeriet, at den pågældende tjenestebolig blev inddraget fra den 1. juli 1942 at regne, til hvilket tidspunkt der, jfr. nedenfor, iøvrigt skete skifte i portnerstillingen, og at universitetet lejede en passende bolig i museets nærhed til portneren for en årlig leje af indtil 1200 kr., mod at der i portnerens lønning blev indeholdt afkortning for bolig efter tjenestemandenslovens regler; hjemmel for denne ordning blev givet på finansloven for 1942—43, jfr. rigsdagstidende for 1941—42, tillæg B., sp. 747—48. Iøvrigt bifaldt ministeriet under 1. april 1942 efter indstilling fra museumsrådet og universitetets rektor og kurator, at der blev stillet et beløb af 6909 kr. til rådighed til opsætning af træreoler i museets kælderlokaler, dels i den ovennævnte portnerbolig, dels i andre kælderlokaler til opbevaring af en del af museets magasinsamlinger. Hjemmel for denne bevilling blev tilvejebragt på tillægsbevillingsloven for 1942—43, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg A., sp. 4607—08 (j. nr. 338/39).

Under 21. august 1943 blev det tidligere fyrrum i Studiegården, som var blevet ledigt ved indretningen af det ovennævnte centralvarmekværk for universitetets bygninger, rent midlertidigt stillet til rådighed for museet til magasin (j. nr. 12e/43).

På finansloven for 1943—44, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg B., sp. 655—56, forhøjedes universitetets konto 14, underkonto 26. Samlingernes offentlighed, med 4600 kr. for at muliggøre en udvidelse af museets åbningstider for publikum. Om det nærmere angående bevillingen henvises til det citerede sted i rigsdagstidende (j. nr. 12g/42).

Efter indstilling fra museumsrådet blev der af universitetets konto 14, underkonto 44. Rådighedssum til afholdelse af særlige udgifter for universitetets instituter for finansåret 1942—43 bevilget dels 500 kr. til delvis dækning af udgiften ved køb af en samling af bille-larver, dels 400 kr. til delvis dækning af udgiften ved køb af en skrivemaskine; endvidere blev der af samme konto for finansåret 1943—44 stillet et beløb af 2000 kr. til rådighed til køb af afdøde dr. phil. Esben Petersens efterladte insektsamling (j. nr. 63h/42 og 12h/42).

Under 21. februar 1940 indgav museumsrådets formand, professor, dr. phil. R. Spärck andragende om, at der på normeringsloven for 1941—42 måtte blive oprettet en ny fast videnskabelig assistentstilling ved museets 1. afdeling med det formål at muliggøre museets fortsatte og i årenes løb stadig udvidede samarbejde med nationalmuseet vedrørende bestemmelse af jordfundne knogler. Det fremhævedes i andragendet, at det ville være nødvendigt at skaffe mere arbejdskraft til varetagelsen af den recente pattedyrsamling, for at viceinspektør, dr. phil. M. Degerbøl fortsat i så vid udstrækning som muligt kunne hellige sig arbejdet med bestemmelse af jordfundne knogler. Andragendet var anbefalet af direktøren for nationalmuseet, dr. phil. Poul Nørlund. Andragendet blev af universitetet indsendt til optagelse på normeringsloven for 1941—42, men blev ikke fremmet, ej heller på normeringsloven for 1942—43, uagtet universitetet stillede fornyet forslag herom. Museumsrådet ansøgte da under 4. marts 1942 om, at der for finansårene 1942—43 og 1943—44 måtte blive stillet et beløb af 3600 kr. årlig til rådighed til lønning af ekstraordinær medhjælp, og dette andragende blev bevilget; hjemmelen blev tilvejebragt under universitetets konto 5. Medhjælp, dels på tillægsbevillingsloven for 1942—43, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg A., sp. 4603—04, dels på finansloven for 1943—44, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg B., sp. 653—54 (j. nr. 12d/40 og 12b/42).

På finansloven for 1943—44, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg A., sp. 1857—40, blev to under universitetets konto 4 B. Andre honorarer, opførte honorarer slået sammen, nemlig et beløb af 3000 kr. årlig til medhjælp ved museets 1. afdeling og et beløb af 600 kr. årlig til bestemmelses- og ordningsarbejder ved museets fiskesamling, således at det samlede honorar 3600 kr. årlig fremtidig blev anvendt til lønning af en honorarlønnet videnskabelig assistent ved museets 1. afdeling (j. nr. 12f/42).

På finansloven for 1943—44, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg A., sp. 1853—54, fornyedes for en ny toårig periode den på finansloven for 1941—42 under universitetets konto 16 b. givne bevilling på 3600 kr. årlig som understøttelse til mag. scient. Eigil Nielsen til bearbejdelse af det på en 3-årig ekspedition til Grønland indsamlede fossile materiale af triasfisk (j. nr. 12c/42).

u. Zoologisk studiesamling og laboratorium.

På normeringsloven for 1943—44, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg A., sp. 3229, blev tilvejebragt hjemmel for omdannelse af studiesamlingens honorarlønnede videnskabelige assistentstilling til en fast videnskabelig assistentstilling. Om ansættelse i denne stilling, se foran side 52.

**v. Det mineralogisk-geognostiske museum
(det mineralogiske og geologiske museum).**

Efter indstilling af museets bestyrer, professor, dr. phil. Arne Noe-Nygaard og Konsistorium bifaldt ministeriet under 15. januar 1943, at museet fremtidig blev benævnt: Universitetets mineralogiske og geologiske museum (j. nr. 13c/42).

På tillægsbevillingsloven for 1942—43, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg B., sp. 1289—90, optoges under universitetets konto 24. Overordentlige udgifter en bevilling på 8500 kr. til en hoveddistanssættelse af museets bestyrerbolig i anledning af brugerskifte (j. nr. 13b/42).

På tillægsbevillingsloven for 1942—43, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg A., sp. 4609—10, optoges under universitetets konto 24. Overordentlige udgifter et beløb af 7700 kr. til fornyelse af rendejernene på tagrenderne på museets og det kemiske laboratoriums bygninger (j. nr. 14c/42).

Efter indstilling af museets bestyrer, professor, dr. phil. Arne Noe-Nygaard blev der af universitetets konto 14, underkonto 44. Rådighedssum til afholdelse af særlige udgifter for universitetets instituter, for finansåret 1942—43 afholdt et beløb af 800 kr. til en påtrængende nødvendig fornyelse af materialet til undervisningen i mineralogi og geologi (j. nr. 63a/43).

Efter at fast videnskabelig assistent ved museet, dr. phil. Helge Gry var blevet udnævnt til afdelingsgeolog ved Danmarks geologiske undersøgelse fra den 1. november 1942 (jfr. foran side 52), bifaldt ministeriet under 19. januar 1943 efter indstilling af museets bestyrer, professor, dr. phil. Arne Noe-Nygaard og universitetets rektor, at den ledige stilling ikke foreløbig blev besat, men at der af den derved besparede lønning blev stillet et beløb til rådighed for museet til honorering af to studerende med 165 kr. månedlig hver for udførelse af det til stillingen henlagte arbejde (j. nr. 10c/42).

x. Det kemiske laboratorium.

Om bevilling til fornyelse af rendejernene på tagrenderne på laboratoriets bygninger, se ovenfor under det mineralogiske og geologiske museum.

Under 15. august 1942 ansatte universitetets kurator efter indstilling af laboratoriets bestyrer, professor, dr. phil. Einar Biilmann, blikkenslagersvend Christian Axel Pedersen på prøve som laboratoriebetjent og portner ved laboratoriet fra den 1. september 1942 at regne (j. nr. 14b/42).

y. Det astronomiske observatorium.

På finansloven for 1943—44, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg A., sp. 1837—38, forhøjedes det under universitetets konto 4 B. Andre honorarer, opførte honorar af 3000 kr. årlig til en honorarlønnet videnskabelig assistent ved observatoriet til 3600 kr. årlig af hensyn til forøget arbejde i stillingen særlig med undervisning (j. nr. 15b/42).

z. Det histologisk-embryologiske laboratorium og laboratoriet for sammenlignende anatomi og zoologisk teknik.

Om opførelsen af en ny bygning for de to laboratorier og ændring af deres navne til universitetets histologisk-embryologiske institut og universitetets institut for sammenlignende anatomi og zoologisk teknik henvises til den ovenfor side 273 ff. afgivne beretning.

Under 29. maj 1941 indgav de to laboratoriers bestyrer, professor dr. phil. C. M. Steenberg følgende andragende:

I anledning af overflytningen af universitetets histologisk-embryologiske laboratorium og universitetets laboratorium for sammenlignende anatomi og zoologisk teknik til de nye lokaler i den sydlige fløj af det anatomiske institut på Nørre fæled ansøger undertegnede bestyrer for disse laboratorier, professor C. M. Steenberg, om følgende:

- 1) En forhøjelse af driftsudgifterne ved laboratorierne (til videnskabelige og undervisningsmæssige formål) med 5338 kr. til 8500 kr.;
- 2) til indretning og opstilling af laboratoriernes samlinger een gang for alle 4000 kr.;
- 3) til flytning af laboratorierne fra Nørrevoldgade 90 til Nørre fæled 2000 kr.;
- 4) til rengøring og gas en forhøjelse på 4008 kr. til 5350 kr.;
- 5) den honorarlønnede stilling som laboratoriebetjent (1500 kr.) omdannes til en fast stilling (heldagsarbejde) som laboratoriebetjent;
- 6) oprettelse af en fast stilling som konservator ved laboratoriet for sammenlignende anatomi;
- 7) den honorarlønnede stilling som kontormedhjælper (1200 kr.) omdannes til en fast stilling (heldagsarbejde) som ikke-videnskabelig assistent.

Som nærmere motivering skal følgende oplysninger gives:

I 1929 oprettedes laboratoriet for sammenlignende anatomi og zoologisk teknik. Der måtte begyndes på bar bund, idet laboratoriet hverken ejede nogen studiesamling eller bibliotek og ej heller en eneste forelæsningsstavle. Laboratoriet havde ikke egne lokaler, men fik anvist et par små værelser på zoologisk laboratorium til foreløbig brug. Dette var en midlertidig foranstaltning, hvorfor der også i 1929—30 udarbejdedes en plan om en nybygning, der skulle huse såvel dette laboratorium som histologisk-embryologisk laboratorium. Planen blev godkendt af universitetet, og der blev stillet laboratoriet for sammenlignende anatomi i udsigt, at der skulle foretages en forbedring af laboratoriets forhold med hensyn til annum, manuel hjælp og instrumenter m. m. Samtidig blev kravene til laboratoriets ydeevne yderligere forøget, idet undervisningen i menneskets anatomi for de gymnastikstuderende såvel ved det matematisk-naturvidenskabelige fakultet som ved det filosofiske fakultet pålagdes mig. Denne undervisning blev tidligere givet af professor Lindhard på gymnastikteoretisk laboratorium.

Den ovenfor omtalte plan ville sikkert være blevet gennemført, hvis ikke de nye tanker om en samlet plan for opførelsen af universitetets institutter på Nørre fællede var blevet til virkelighed. Under disse forhold blev forbedringen af laboratoriets kår atter udskudt, medens samtidig kravene til laboratoriets ydeevne stadig voksede meget stærkt.

Da jeg i 1934 ved histologisk-embryologisk laboratoriums bestyrer, docent R. H. Stamms død, efter indtrængende anmodning fra universitetet, overtog også dette laboratorium og de til dette knyttede undervisningsdiscipliner, blev det uundgåelig nødvendigt at slå de to laboratorier sammen i de nyligt til histologisk laboratorium lejede forholdsvis små lokaler i en privatbygning (Nørrevoldgade 90), et sted hvor der hverken er en brugbar kælder eller et loft til rådighed. Det siger sig selv, at forholdene her i de siden 1934 forløbne år har været særdeles vanskelige; lokalerne, der kun giver en indskrænket plads til 1 laboratorium, må nemlig i realiteten huse 3, idet undervisningen i anatomi for de relativt mange gymnastikstuderende i virkeligheden burde have sit eget laboratorium.

Derfor har også undervisningen (spec. laboratorie- og studiesalsundervisningen) kun kunnet gennemføres under højst utilfredsstillende forhold for de studerende og under vanskelige forhold for bestyreren og for personalet. En stor del af arbejdet har måttet henlægges til steder uden for laboratoriets lokaler (til landbohøjskolens zoologiske laboratorium, dens anatomiske laboratorium og til mit hjem i Søborg), og det har endda kun været muligt at gennemføre ved store personlige ofre fra personalets og fra min side. Samlingerne, der navnlig i de sidste år er blevet stærkt forøget, har yderligere fået et stort tilskud derved,

at det medicinske fakultet har overdraget den Eschrichtske samling til laboratoriet for sammenlignende anatomi. Derfor er de nuværende lokaler helt overfyldte, og samlingen praktisk talt utilgængelig for de studerende, da det meste har måttet staves hen. Ved overflytningen til de udmærkede lokaler i det nye institut må der derfor ske en meget betydelig ekspansion, hvilket samtidig medfører helt andre og delvis nye krav til laboratoriernes ydeevne på flere forskellige områder. Blandt disse kan anføres: 1) At der gives de studerende lejlighed til at benytte laboratoriernes studiesamlinger; hertil er stueetagen i det nye institut indrettet. Det må fremhæves, at dette krav ikke alene må opfyldes af hensyn til de naturhistoriske studerende, men at også de medicinske studerende — efter anmodning fra forskellig side — skal have lejlighed til frit at kunne benytte studiesamlingens udstillede materiale, så dette på en let overskuelig måde kan tjene til vejledning for de medicinske studerende og for videnskabeligt arbejdende medicinere, som nu i stedse stigende grad benytter hvirveldyrene ved deres eksperimentelle undersøgelser; 2) at der gives de interesserede studerende og viderekomne lejlighed til at foretage eksperimentelle arbejder, hvilket der slet ikke eller kun i ringe grad har været lejlighed til i de gamle lokaler; 3) at der kan gives de ældre studerende og videnskabeligt arbejdende indenfor de dyreanatomiske og histologisk-embryologiske discipliner lejlighed til at arbejde uden forstyrrelser (det nye institut har 7—8 arbejdspladser for videnskabeligt arbejdende); 4) at der på en betryggende måde på selve laboratorierne kan foretages de nødvendige præparationer til brug ved det daglige arbejde og til udbygning af samlingen, og at der tillige kan gives undervisning i præparation og anden teknik.

ad 1. Under hensyntagen til disse krav vil det være forståeligt, at udgifterne til laboratoriernes drift vil blive betydelig større end de nuværende og må svare til de øvrige større laboratoriers, specielt da den studiesamling, der er knyttet dertil, stadig kræver anskaffelse af sprit, glas og andet opstillingsmateriale. Jeg vil derfor skønne, at udgifterne hertil som minimum kan sættes til 2500 kr. for histologisk-embryologisk laboratorium og til 6000 kr. for laboratoriet for sammenlignende anatomi; det er nemlig væsentligst dette laboratorium, der skal vedligeholde samlingerne samt bekoste præparations- og kursusarbejder.

ad 2. Da store dele af samlingen foreløbig har stået i magasin og af pladshensyn ikke har kunnet opstilles, vil den sum, der bevilges til den daglige drift, langt fra kunne dække udgifterne til dens opstilling; desuden må der indenfor enkelte områder indkøbes visse supplerende præparater. Derfor ansøges der om en sum på 4000 kr. een gang for alle til indretning og opstilling af samlingen.

ad 4. Forholdet mellem gulvarealerne i de nye og i de gamle lokaler er omtrent som 1575 m² til 200 m², hvorfor udgiften til rengøring i det nye institut vil blive betydelig større end i det gamle. Sammenlignet med de nuværende forhold og med rengøringsarbejdet på andre laboratorier, skønnes rengøringsarbejdet på det nye institut at kræve 3 personers arbejde i 5 timer dagligt, hvilket giver $50 \times 6 \times 15$ arbejdstimer = 4500 arbejdstimer om året. Hertil kommer vinduespudsningen, der i de til dagligt benyttede arbejdsrum dårligt kan ske sjældnere end 1 gang om måneden, medens vinduerne i samlingerne antagelig kan nøjes med pudsning hver anden måned. Da laboratorieflojen har 75 store og 80 mindre vinduer, kan beløbet til pudsning af disse anslås til 700 kr. årlig. Opvarmningen af største delen af termostaterne og kogeapparaterne sker ved elektricitet; af den grund bliver gasforbruget ikke ret stort; det kan anslås til 150 kr. årlig.

Da jeg ved overtagelsen af hele den anatomiske undervisning af de gymnastikstuderende ved universitetet fik min arbejdstid stærkt beskåret, blev der i 1931 bevilget mig en assistancesum på 2000 kr. til hjælp ved laboratorieundervisningen og laboratoriearbejdet såvel ved det matematisk-naturvidenskabelige som ved det filosofiske fakultet. Ved overtagelsen af undervisningen i histologi og embryologi og ledelsen af det dertil knyttede laboratorium blev der yderligere lagt beslag på min arbejdskraft, og jeg måtte derfor — for at få en medhjælp ved den anatomiske undervisning for de gymnastikstuderende — af den nævnte sum igen afgive 800 kr. til mag. Volsoe, der nu afholder eksaminatorierne i dette fag. Medhjælpssummen blev derved reduceret til 1200 kr. Som en erstatning derfor bevilgedes der mig i 1937 1200 kr. til tegnemedhjælp, idet jeg tidligere selv havde udført eller betalt udførelsen af alle tegninger (også forelæsningstavler); en lignende sum blev bevilget til kontorarbejde.

ad 5. Indtil 1939 havde laboratorierne ingen manuel assistance. I 1938 søgte jeg om at få ansat en fast laboratoriebetjent; der blev dog kun bevilget 1500 kr., for hvilken sum jeg kun kunne vente at få arbejde udført i 3—4 timer om dagen, medens arbejdet nu vanskeligt kan besørges under 9 timer om dagen. På det nye institut vil arbejdet stige betydeligt, således at det til nød kan besørges af 1 laboratoriebetjent, der har heldagsarbejde.

ad 6. Til fremstilling af de nødvendige præparater og til vedligeholdelse af samlingen, der kommer til at fylde hele stueetagen, bliver det nødvendigt at have en konservator. I løbet af det sidste år er der eksempelvis præpareret bløddele og skelet af 2 elefanter, 2 rensdyr, 1 bisonokse, 1 malajbjørn, 1 kænguru, 1 æsel og mange andre mindre dyr, til hvilket arbejde jeg — til dels på egen bekostning — har måttet tilkalde assistance udefra. Da min assistent til daglig er optaget af undervisningsarbejde, er det umuligt for os i større udstrækning tillige

at foretage konservatorarbejde, og ved indretning af samlingen i det nye institut må der absolut kræves en erfaren mands hjælp til dette arbejde.

ad 7. På grund af laboratoriernes stærkt forøgede korrespondance (bytteforbindelser m. m.), kartotekarbejde ved bibliotek og samlinger vil laboratorierne vanskeligt kunne klare sig uden at have fast medhjælp, der samtidig må passe kontor, telefonomstilling m. m. Kontorhjelppersummen (1200 kr.) søges derfor forhøjet, således at der kan ansættes én fast kontormedhjælp.

Den allerede tidligere bevilgede sum på 2000 kr. til honorarlønnet medhjælp samt 1200 kr. til medhjælp ved tegnearbejde (forelæsnings-tavler, tegninger til samling, rekonstruktionsarbejde) ialt 3200 kr. bevares uforandret.

Dette andragende blev anbefalet af det matematisk-naturvidenskabelige fakultet i en skrivelse af 16. juni 1941, idet fakultetet dog udtalte, at man for det tilfælde, at den under 6) nævnte faste stilling som konservator ikke straks kunne finde optagelse på normeringsloven, foreslog bevilling af en medhjælpssum på 2400 kr. årlig i det anførte øjemed, indtil en konservatorstilling kunne blive oprettet.

Efter at andragendet var blevet indsendt til ministeriet, blev der på finansloven for 1942—43, jfr. rigsdagstidende for 1941—42, tillæg A., sp. 1779—80 og 1783—84 optaget følgende bevillinger: under universitetets konto 4 B. Andre honorarer, et beløb af 2400 kr. årlig fra 1. september 1942 at regne som vederlag til en honorarlønnet konservator ved laboratoriet for sammenlignende anatomi og zoologisk teknik, under universitetets konto 5. Medhjælp, et beløb af 600 kr. årlig som forhøjelse af den tidligere givne bevilling til kontormedhjælp på 1200 kr. årlig, således at der fra nævnte dato kunne ansættes en heldags kontormedhjælper. Derimod blev der ikke på finansloven for 1941—42 optaget nogen forhøjelse af laboratoriernes driftsudgifter (de ovennævnte under 1) og 4) ansøgte bevillinger i professor Steenbergs andragende), da det først, når laboratorierne i nogen tid havde været i drift i de nye bygninger, kunne afgøres, om en forhøjelse af disse udgifter var nødvendig. De i professor Steenbergs andragende under 2) og 3) ansøgte bevillinger blev stillet til rådighed under een samlet sum til omflytning af alle tre institutter til den nye bygning, jfr. ovenfor side 287. Endelig blev der på normeringsloven for 1942—43, jfr. rigsdagstidende for 1941—42, tillæg A., sp. 3180, oprettet en stilling som laboratoriebetjent ved de to laboratorier, hvorved det under universitetets konto 5. Medhjælp, bevilgede beløb til betjentarbejde ved de to laboratorier bortfaldt. I denne stilling ansatte ministeriet under 4. juli 1942 efter indstilling fra institutbestyreren og universitetets kurator Herman Carl Victor Pedersen fra den 1. juli 1942 at regne uden forudgående aspiranttjeneste under hensyn til, at han i tre år

havde været beskæftiget på laboratorierne med tilsvarende arbejde (j. nr. 245/41).

æ. Det biofysiske laboratorium.

På finansloven for 1943—44, jfr. rigsdagstidende for 1942—43, tillæg A., sp. 1839—40, forhøjedes det under universitetets konto 4 B. Andre honorarer, opførte beløb af 900 kr. årlig til en ikke-videnskabelig assistent ved laboratoriet til 1500 kr. årlig af hensyn til forøget arbejde i stillingen (j. nr. 155a/42).